AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

SAYI : 636
27 AĞUSTOS 1966
FİYATI : 125 KURUŞ

BÜYÜK BİR YAZI SERİSİNE BAŞLADIK

EVLİLİKTE CİNSÎ HAYAT PROBLEMLERİ

Cilt : XXXVI Yıl : 13 Sayı: 636

SAHİBİ VE BAŞYAZARI :

Metin Toker

YAZI IŞLERINDEN SORUMLU
GENEL YAYIN MÜDÜRÜ

Kurtul Altuğ

MÜESSESE MÜDÜRÜ

Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU :

IÇ HABERLER KISMI: Teoman Erel, Babür Ardahan — MAGAZİN KİSMI: Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — SİNEMA: Nijat Özön — İKTİSAT: M. Tuğrul — DÜNYADA: Halûk Ülman — TRT: Faruk Güvenç

İstihbarat Tel : 10 73 82

KAPAK KOMPOZİSYONU

SAN Organizasyon
Erkal Yavı

KAPAK BASKISI

Rüzgârlı Matbaa

FOTOĞRAF

T.H.A. Erdoğan Ciftler

KLİŞE

Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI

3 aylık	(12 nüsha)	12.50 lira
6 aylık	(25 nüsha)	25.00 lira
1 senelik	(52 nüsha)	50.00 lira

Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

İLÂN ŞARTLARI

Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ YER

Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER

Hürriyet Matbaası - Ankara

BASILDIĞI TARİH

24.8.1966

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

RÜZGÂRLI SOK. No : 15
ANKARA — TEL : 11 89 92
P. K. 582

Kendi Aramızda

Yayınlamağa başlıyacağımızı geçen hafta bildirdiğimiz yazı serisiyle ilgili son hazırlıklarla uğraşırken Doğudan gelen kara haber, hepimizi sonsuz üzüntüye boğdu. Doğu bölgesinde vuku bulan deprem uzun süre, aralıklarla devam etti ve pek çok vatandaşımız, enkaz altında can verdi. Doğu bölgesini, oradaki yaşama şartlarını, hele konut durumunu bilenler, bu kadar çok sayıda can kaybına pek şaşmadılar. Her gelen iktidar Doğuya el atacağını vaadetmiş, fakat bu, palavradan öteye gitmemiştir. İşte geçen haftaki depremin verdiği korkunç hasar, aslında bu ilgisizliğin acı bir sonucudur. Şimdi arabanın dingili kırılmıştır ve palavra edebiyatı gene piyasaya çıkacaktır. Hele Demirelin Başbakanlığında bu iş daha da renkli olacaktır.

Deprem sebebiyle Hükümet sorumlularının takındıkları tavır, AKİS için renkli bir konu teşkil etti. Başbakanın İzmire gideceği ve orada Fuarın açılışında hazır bulunacağı, AKİS için eğlenceli malzeme hazırlıyacağı önceden bilindiği için, bir AKİS'çi, Başbakanın yola çıkmasından bir gün önce İzmire hareket etti, orada karargâh kurdu. Fakat ne yazık ki evdeki hesap çarşıya uymadı. İzmire giden Teoman Erel, deprem sebebiyle programını üzülerek değiştiren Başbakan yerine, onun ikinci takımının mâcerasını izledi. YURTTA OLUP BİTENLER sayfalarımızda yer alan "İzmir" başlıklı yazı bu eğlenceli maceranın hikâyesidir.

Haftanın yazısı olarak size, SOSYAL HAYAT genel başlığı altında yayınladığımız "Evlilik" adlı yazıyı sunuyorum. Uzun ve yorucu bir çalışmanın mahsulü olan bu yazıyı ilginç bulacağınızı sanmaktayım. Bana göre, bugün memleketimizde çözüm yolu bekleyen sorunlardan birisi, belki de en önemlisi, aile mutluluğudur. Pek çok gencin büyük hayaller, parlak ümitler, masraflarla evlenip, kısa bir süre sonra çeşitli sebeplerle ayrıldıkları, yahut eşlerine ihanet ettikleri bizim toplumumuzda da yaşanılan bir gerçektir. "Geçimsizlik" adı verilen sebebin, aslında, cinsel hayatla ilgili olduğunu iddia etmek herhalde mübalâğa sayılmamalıdır. Nitekim, bilim adamlarının yaptıkları incelemeler sonucunda, her 5 klinik vakadan en az bir tanesinin cinsel tatminsizlikle ilgili olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır.

Jale Candan tarafından hazırlanmış bulunan bu ilginç yazı serisi üç hafta sürecektir. Candan ilk yazısında kadınları anlatmaktadır. İkinci yazıda erkekler ve erkeklerin cinsel problemleri ele alınacaktır. Üçüncü ve son yazıda ise, memleketimizin bu alanda ün yapmış doktor ve bilim adamlarının görüşlerinden yararlanılarak, çözüm yolu gösterilmeğe çalışılacaktır. Pek çok ailenin bu yazı serisini okumasında sayısız fayda bulunduğu kanısındayım.

Saygılarımla

Kurtul Altuğ

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Cilt : XXXVI Sayı: 636 27 Ağustos 1966

YURTTA OLUP BİTENLER

Demirel deprem bölgesinde
Bu yiğit böyle yoğurt yer!..

Millet

Dipsiz kuyu, boş ambar..

Bu hafta çok kimse, Doğuyu sallayan, binlerce vatandaşımızın ölümüne sebep olan, meskûn bölgeleri ortadan kaldıran felâketten sonra Başbakan Süleyman Demirelin ağzına baktı: Bay Olay, hiç olmazsa böyle bir anda gerçekci şekilde konuşacak, durumun güçlüğünü söyleyecek, bir ciddî intiba verecek, halka doğruyu bildirecek midir diye..

Hayır. Süleyman Demirel bunu yapmadı. Tam aksine, Bay Olay, görülmemiş bir rahatlıkla ve inanılmaz fütursuzlukla, Boğaza asma köprü vaad eder gibi konuştu: "Derhal yeni şehirler kuracağız, burada mâmûreler yükselecektir, bütün yaraları saracağız, Hükümetin yardım eli hemen uzanacak ve her aile bundan tesellisini bulacaktır.." Bu sözler tam bir sorumsuzluk duygusunun ifadesidir. Gerçi AP'nin 1965 seçimlerini Demirelin bu taktiğiyle vurduğu bilinen bir gerçektir ama, mühür eline geçtikten sonra da Muhteşem Süleymanın aynı tarzı devam ettirmesi AP'nin büyük prestij kaybının sebebi olmuştur. On ayda bir tek, kanadı kesik Af Kanunu çıkarabilmek, ondan başka hiç, ama hiç bir şey yapamamak bir efsanenin balonunu çabuk söndürmüştür.

Ancak millet, bugün bir âcil durumun bulunduğunu daha iyi görmektedir. Kış, perişan bir bölgeyi şiddetle tehdit etmektedir. Bu bölge, üstelik, kışın erken geldiği bir bölgedir. Milletlerin hayatındaki böyle devrelerde ciddî siyaset adamları bir vaadde bulunmadan önce dillerini ağızları içinde on defa çevirirler. Çünkü böyle devrelerde yapılan vaadler tutulmazsa hayal kırıklığı feci olur. Bundan dolayıdır ki asıl kuvvet, durumu olduğu gibi söyleyip gerçekçi tedbirleri almaya çalışmaktır. Eğer kışa kadar deprem bölgesi bir ciddi yardım göremeyecekse, göç müsaadesi ondan evvel verilmelidir ve geniş kütleler bir demagoji ve politika propagandasına kurban edilmemelidir.

Zayıf bir Başbakanın, kelimenin tam mânasıyla "hasbelkader" o ma-

"Uğursuz bir İktidar"

Metin TOKER

Türkiyenin çok yerinde, şimdi, bu memleketin kaderine Süleyman Demirelin el koymasından sonra tabiî âfetlerin birbirini kovaladığı inancı yayılmakta ve yayılmaktadır. Sel felâketlerini bu defa bir deprem faciası takip etmiştir. Uğura ve uğursuzluğa fazla inanan geniş kütlelerde bunun neticesi, elbette ki böyle bir inanç olacaktı. Türkiyenin uzun yıllardan beri bu çapta bir deprem felâketiyle karşılaşmamış olduğu bir gerçektir. Başka bir gerçek, kütlelerdeki böyle his ve temayülleri politika maksadıyla istismar eden zihniyetin bugün A.P. etiketi altında görülen zihniyet olduğudur. Bu işin şampiyonları yıllar yılı, mesela bir Erzincan depreminin sorumluluğunu "İsmet Paşanın uğursuzluğu"na vermek için gayretten geri kalmamışlar ve bunun propagandasını yapmışlardır. Şimdi oyuna gelen, bu oyunculardır. Memleketin kaderini Süleyman Demirelin ele almasından itibaren tabiat kuvvetlerinin bölgemize musallat olması, halkta tabiî, yeni inançlar doğuracaktır.

Bu inançlara karşı, bir takım A.P. kalemlerinin deprem dolayısıyla "Demirel pohpohçuluğu" yapmaya kalkışmaları her halde fazla tesirli olmayacaktır. Bunlardan, Basında "tonton" diye bilinen bir tanesinin yazdıkları gerçekten ibret vericidir. "Tonton"a göre, bu deprem Erzincan depremine benzemeyecektir. "Halkın sevgilisi ve âşıkı olan Süleyman Demirel, hükümet programını bırakıp felâket bölgesine koşmuştur". -Hükümet programını bırakmak da, ne demek?- "Tonton"a göre "İki devir arasındaki fark, yâni, Halk Partisi otoriter devri ile Adalet Partisi Halk Hükümeti arasındaki fark asıl bu zamanda anlaşılacaktır". "Tonton", Demirelin kendisini göstermesine vesile verdi diye, depreme bir, teşekkür etmemektedir.

Deprem, bu. Bir felâket, bir âfet.. Sinekten yağ çıkarma misillû bunu bir A.P. propagandası konusu yapmak, yapmayı düşünmek her halde, hele acılar bu kadar tazeyken öyle herkesin aklına gelecek bir buluş değildir!

Halbuki hadise, asıl, başka bir gerçeği düşündürmeliydi. Bütün bir vatan parçası, Doğu, Türkiyenin öteki kısımlarından belki asırlarla geri bir hayat tarzını yaşamaktadır. Oranın ölçüleri, oranın telakkileri, oradaki şartlar, oralıların anlayışları Türkiyenin başka tarafındaki bir türkün ölçüleri, telâkkileri, şartları ve anlayışıyla kıyaslanamaz. "Vatan birdir", "Memleket bölünmez bir bütündür" demagojileri belki iyi seçim sloganlarıdır, ama gerçeği ifade eden hükümler değildir. Türkiye, şüphesiz, bu asrın medeniyet seviyesinin, tüm olarak altındadır. Ama Türkiyenin bir parçası, onun da çok altındadır. Doğuyu bugünkü halinde bırakarak "zengini daha zengin, fakiri zengin yapma" parolasıyla yola çıkmak, memleketin iki parçası arasındaki farkı daha da büyültmekten başka sonuç vermeyecektir.

Bundan yıllarca önce, iktidarda henüz C.H.P. varken ve Demokrasi daha gelmemişken Doğuyu bir mesele olarak ele almak için plân yapılmıştı. Bu plân, sonradan, "Vay, memleketi ikiye ayırıyorlar" silâhıyla karşı politikacıların hücumuna uğramış ve iktidar el değiştirince "Doğuyu kalkındırmak ne demek? Biz, bütün memleketi bir baştan ötekine kalkındıracağız" palavrasıyla rafa kaldırılmıştır. Bugün kan ağlayan Doğu, özel bir ilgiden böyle mahrum edilmiştir. Şimdi bir deprem gözleri memleketin bu parçasına çevirmiştir ve politikacısından genç gazetecisine, pek çok "batılı" oraya gitmiştir, orayı görmüştür. Görmüştür ve şaşırmıştır, zira rastladığı hayat tarzının düşündüğünden de geri, asırların ötesinde bir ilkel hayat tarzı olduğunu anlamıştır.

Bir süre, politikacı nutuklarında ve gazete sütunlarında kesif bir "Zavallı Doğu" edebiyatına rastlanacağı hususunda eli ateşe sokmanın hiç bir tehlikesi yoktur. Ama, sadece edebiyat yapılacağı için bunun bir netice vereceği sanılmamalıdır. Doğunun kalkınması, A.P. İktidarına ait temel felsefe ile çatışma halindedir. Liberal A.P. Doğuyu kalkındırabilecek bir siyasî, ekonomik ve sosyal anlayıştan mahrumdur. Bu iktidarın batıda açacağı yağlı kazanç kaynaklarına gözünü dikmiş, elini uğuşturarak o vaadlerin gerçekleşmesini bekleyen özel teşebbüs bir "şark hizmeti"ne gönülden hiç bir zaman talip olmayacaktır. Olmasını beklemek de haksızlıktır, eşyanın tabiatına aykırıdır. Kolay dururken, kim güçe gider? Bu, bir sosyal devletin görevi olduğu içindir ki Doğunun kalkınması liberal metodla başarılamaz. Devletin o bölge için bir plân yapması, bir Doğu Kalkınmasının enfrastrüktürünü hazırlaması lâzımdır. Ancak bu temel, devletin kudretiyle konulduktan sonradır ki diğer imkânların gözlerini Doğuya çevirmeleri beklenebilir. Nitekim italyanlar, bizim Doğuya, bütün ölçüler mahfuz tutulmak suretiyle benzeyen kendi güneylerini kalkındırmak için böyle özel bir plân yapmışlar, bunun devlet eliyle yürütülen teşkilâtını kurmuşlar, önce oraya devletin kendisi gitmiş, sonra, gidecek özel teşebbüse avantajlar, vergi indirimleri, çeşitli kolaylıklar ve fazla kazanma imkânları sağlanmış, bir on yıl içinde de inanılmayacak neticeler alınmıştır.

Ama bizde bir deprem, Doğunun kalkınması için bu tarz düşünceleri hatıra getirmiyor. Bâtıl itikatlı geniş kütle Demirelin kademinin uğursuzluğuna inancını arttırıyor, "Tonton"lar ise, bunu efendilerini pohpohlamak için bir vesile sayıyorlar.

Yerinde sayan ise, çapı bu olan A.P. İktidarının eline düşmüş Türkiye oluyor.

kama oturması, dar olmayan bir devrede bile mahzurunu bütün ağırlığıyla hissettirmiştir. Şimdi Doğu bir dar devreye girmektedir ve Süleyman Demirel hâlâ, hiç bir ölçü tanımadan, etrafında kendisinden de zayıf Bakanları, gülücükler göndermekle meşguldür.

Bu, Türkiye için bir hazin kaderdir.

Deprem

Değiştirilmesi gerekli levha

Önce harman yerinden doğru kırmızı bir duman yükseldi. Samanların altından geliyordu. Sonra, az ilerde, toprakta siyah bir çizgi uzandı. Bir dakika ya geçti ya geçmedi, bu manzaraya şahit olan Vartolu Ali Hoca kendini yarı beline kadar toprağın içinde buldu. İnlemeğe, sonra da bağırmağa başladı. Ama, tam olarak tarifi mümkün olmayan o bir dakikanın sonunda Vartoda yeri-göğü böyle inlemeler, bağırmalar tutmuştu. Ali Hocayı kimse duymadı.

Kaymakamlık binasının üçüncü katındaki odada beş kişiydiler. Öğle sıcağının gevşekliği üzerlerine çökmüştü. Birden duvarlar harekete geldi. Bina beşik gibi sallanıyordu. Özel İdare memurlarından Esat Özkan ile Bahri Doğan, kendilerini kaldırıp, üçüncü kat penceresinden aşağı fırlattılar. Atlamayan Tahrirat Memuru İrfan Karakaş, Nüfus Kâtibi Abdülbahi Tanrıverdi ve Millî Emlâk Memuru Osman Erdek, son olarak sallanan duvarların üzerlerine yıkıldığını gördüler. Nereden bilirlerdi ki, üçüncü kat penceresinden atlamak böyle bir facia sırasında duvarların arasında olmaktan evlâdır. Üçüncü kattan atlayanlar sağ kaldılar, binadakilerin hepsi öldü. "Hac Yolu" adlı filmi gösteren sinemadaki 200'e yakın müşteri ile camide vaız dinleyen 43 kişi de bu âkibetten kendilerini kurtaramadılar.

Depremden sonra Vartonun hali

Doğudaki kıyamet

Bu inanılmaz bir dakikanın sonunda Vartoda, insan eliyle yapıldığı halde ayakta kalan tek nesne, ilçenin girişindeki dikili levhaydı. Levhada şunlar yazılıydı:

VARTO

RAKIM	1520 m.
NÜFUS	2820

Doğunun yaşlı gözleri

Sallanan sadece Varto değildi. Erzurum, Bingöl, Muş, Bitlis, Van, Elâzığ ve Erzincan illeri sallanan bölgeye dahildiler. Fakat en büyük hasar, depremin merkezine en yakın bölgede bulunan Varto, Hınıs, Karlıova ve Çat ilçelerinde kaydedildi. Deprem, en büyük şiddetini gösterdiği ilk bir dakikadan sonra kısa aralarla dört saat kadar devam etti.

Türkiye tarihindeki büyük facialardan daima aslan payını alan yoksul Doğu bu sefer fena sallanmıştı. Bu, Erzincan depreminden bu yana en büyük hasardı. Sarsıntı tâ İsveçte, Upsala şehrinde tesbit edildi. Bu şehirdeki sismoloji enstitüsünün müdürü, fikrini, "Türkiyenin bu kesiminde sık sık depremler olmakla beraber, bu depremin şiddeti bizleri şaşırttı.." diye açıkladı. Cuma günü saat tam 14.24.34'te Moskovadaki sismoloji enstitüsünün de ibreleri titremişti. Buradaki uzmanlar depremin şiddetini "Macelli" cetvelinde "9" olarak tesbit ettiler. Bu, cetvelin en şiddetli depremleri gösteren üst basamaklarından biriydi. İstanbul Teknik Üniversitesi Arz Fiziği Enstitüsü ise daha sonra yayınladığı raporda, merkez üssü Hınıs olarak tesbit edilen depremin, dünyada bugüne kadar görülmüş en şiddetli depremlerden olduğunu bildirdi. Enstitüye göre bu defaki depremin şiddeti "8"di. 1939'da Erzincanı mahveden depremin şiddetinin "8.4" olduğu düşünülürse bu konuda fikir edinilebilinir. Bazı diğer türk uzmanlar ise bu son depremin şiddetinin "11"i bile bulduğunu ifade ettiler.

Demireldeki hızlı gelişme

Binlerce kişinin yaralandığı ve hayatını kaybettiği facia derhal bütün yurtta ve dünyada duyuldu. Bu sırada Başbakan Süleyman Demirel, AP'nin Fuarın açılışına rastlatmak istediği büyük Ege taarruzuna hazırlanıyordu. Haberi öğrenince çok canı sıkıldı: Ne kadar kötü bir tesadüftü, bu!. Fuarı açmak için hazırladığı konuşmaya az çalışmamıştı. Epey bir tereddüt geçirdi. Ne yapmalıydı? Gitmeli miydi, yoksa olay yerine gitmeden işi halledebilir miydi? Bu tereddütte, depremden ilk gelen haberlerin sonrakilere göre çok daha az dehşetli olmasının da rolü oldu. Danıştığı arkadaşları, Demirele, Doğuya gidip kısa bir süre kaldıktan sonra Fuarın açılışına yetişmesini salık verdiler. Fakat sonra ölü sayısının binleri bulduğu anlaşılınca Demirel mecburen Fuardan vazgeçti. Başbakan olarak taşıdığı sorumluluğun gereğini yerine getirmeliydi. Olay yerine gidecek ve İzmir gezisinden "şimdilik" vazgeçecekti. Ama en

büyük felâketler dahi insanların huyunu değiştiremiyor. Bu, daha Doğuya hareket edileceği sırada meydana gelen bir olayla bir kere daha anlaşıldı.

Cumartesi sabahı 8.40'da Erzuruma Demireli götüren askerî uçakta AP'li gazetelerin muhabirleri yerlerini almışlardı. Cumhuriyet, Ulus, Akşam, Milliyet ve Yeni İstanbul gazetelerinin muhabirleri ise uçağa alınmadılar. Bu bir skandaldi. Gazetecilerden biri, daha önce seçimler sırasında cereyan eden bir olayı hatırladı ve şöyle dedi :

"— Demirelde hızlı bir gelişme var. Eskiden sadece AKİS muhabiri uçağa alınmazdı..."

Binlerce yurttaşın can verdiği bir faciaya el koymak için yola çıkan bir Başbakan ve maiyetinin bu davranışı, aklın alacağı cinsten değildir. İşin normali, bundan daha hafif facialarda bile siyasî ayrılıkların unutulması ve milletçe elele verilmesidir. Demirel sık sık parlattığı nutuklarında bu fikri ısrarla işlemektedir. Ama facia ortaya çıktığında AP İktidarının liderleri son derece ilkel bir parti taassubunun dışına çıkamamışlardır. Cumartesi sabahı havaalanında, devlete ait bir uçak alenen bir partinin ve mensuplarının inhisarına alınmıştır. Bu durumda, bir basın mensubunun, işi biraz büyülterek söylediği şu söz tamamen gerçek dışı sayılmamalıdır:

"— Yahu, bu vaziyete göre, AP'li olmayan felâketzedelerin devlet yardımından yararlanmaları tehlikededir!"

"Cenabı Hakkın takdiri"ymiş!

Beraberlerinde İçişleri Bakanı Sükan, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Saadettin Bilgiç ve Muş milletvekilleriyle kendine yakın gazetecileri götüren Demirel önce III. Ordu Karargâhına, oradan da deprem bölgesine gitti. Yol üzerindeki, depremden hasar gören ilçe ve köyleri gezdi. Bu gezi sırasında devam eden daha hafif sarsıntılardan ikisine Demirel de şahit oldu. Birinci sarsıntı, Demirel nutuk söylerken başladı. Sapsarı olan Başbakan, hemen kendini dışarı attı. Orada nutka devam etmesini, beraberinde götürdüğü gazeteciler büyük bir kahramanlık örneği olarak naklettiler!

Gittiği yerlerde halka cesaret vermeğe ve felâketzedeleri teselli etmeğe çalışan Demirel, Vartoda bir enkazın üzerinde irad ettiği nutuk sırasında şöyle dedi:

"— Geçmiş olsun. Âfetler Cenabı Hakkın takdiridir.."

Eh, işte facia en basit şekilde izah edilivermişti. Hem de halkın anlayacağı şekilde... Ama Demirelin özel bir itina gösterdiği bu izah şeklinin zayıf tarafları vardır. Bir kere, bu izah şekline inanılacak olursa, Cenabı Hakkın yugoslavları, kanadalıları ve japonları daha çok sevdiğine hükmetmek gerekecektir. Çünkü bu ülkelerde, bizdeki bu son depremden çok daha şiddetlileri ve büyük iskân merkezlerine daha yakınları vukua geldiği halde, ölü sayısı çok daha az olmaktadır. Son yılların en şiddeli depremi sayılan ve toprağı kâğıt gibi yırtan Alaska felâketinde can kaybı 115'te kalmıştır. Üskübe çok yakın bir noktada meydana gelen ve çok şiddetli geçen deprem, sadece 1100 kişinin ölümüne sebep olmuştur. Her yıl binlerce depremle sarsılan Japonyada ise ölü sayısı bunların bile altındadır. Ama işi Cenabı Hakka bırakan ülkelerde, meselâ İranda 1957'de 12 bin, 1962'de 11 bin, 1935'te Batı Pakistanda 25 bin, 1939'da Erzincanda 40 bin müslüman, âhiretin yolunu tutmuştur. Bu rakamlar bir tek gerçeği söylemektedir: Bilimsel verilere göre gerekli tedbirler alınırsa âfetler yine olacak, fakat can ve mal kaybı asgariye indirilecektir. Bu gerçeği ön plâna alan ileri ülkeler, meseleyi hal şekline bağlıyabilmektedirler. Depreme müsait bölgeler, sismolojik araştırmalar sonunda, kesine yakın şekilde ve bütün dünyada tesbit edilmiştir. Bunlar bellidir. Bazı özel inşaat teknikleriyle depremde yıkılmayan ev-

Uyusun da büyüsün, ninni !

Demirel Kabinesinde değişiklik bekleyenler, Demirelin bir selefinin meşhur tâbiriyle "avuçlarını yalamışlar"dır. Başbakan, son hafta içinde herkesi bir kere daha uyuttuktan sonra, her halde çok nazarın deprem felâketine çevrilmesinden de faydalanarak zayıf kabinesini kuvvetlendirmeye yanaşmamıştır. Bunda bir kompleksin rol oynadığı, Demirelin ancak bir kuvvetsiz ekip içinde kendini güçlü ve rahat hissettiği, ondan dolayı da Hükümetine göz dolduran kimseleri almak istemediği A.P. Grupundaki yaygın inançtır. Zaten bu inançta olanlar bundan bir kaç gün önce bir tebliğ hazırlayarak bu görüşlerini açıklamışlar ve imzasız tebliği gazetelere göndermişlerdir. O bakımdan, Demirelin Kabinede değişiklik yapmaması, bu tebliği almış gazeteleri şaşırtmamıştır.

Kabinesine veya Bakanlarından bazılarına bir güvensizlik oyu Mecliste, hattâ A.P. Grupunda resmen verildiğine göre Demirelin böyle bir hareket serbestisine sahip olmak hakkıdır. Menderes de, Bakanlarını bir defa, kendi Grupunun zoruyla değiştirmiş, onun dışında, meselâ unutulmaz Namık Gediği, bütün ikazlara rağmen yanında tutmakta devam etmiştir. Nihayet bir Başbakanın kendine göre hesapları olması normaldir. Şüphesiz Demirelin de, zayıflığı artık herkes tarafından bilinen ve Bakanlarına bile rahatsızlık veren Kabinesini böyle tutmakla bir düşündüğü vardır.

Ancak, düşünceler ve hesaplar hangi hallerde yanlış çıkmaktadır, geçmişteki bazı tecrübeler bu konuda aydınlatıcı ibretler sayılabilir. Bir Hükümet, Başbakanı ne kadar feryat ederse etsin "gidici" diye damgalanırsa, hele bir takım Bakanlar "mutlaka gidici" diye bilinirse o Hükümet ve o Bakanlar iş yapmak kudretinden mahrum kalırlar. Öyle hallerde yapılacak iş şudur: Başbakan ortaya çıkar ve "Bir Güvensizlik oyu verilmediği süre Kabinede hiç bir değişiklik yapılmayacaktır, ben Bakanlarımdan memnunum" der. Yahut, gerekli operasyonu yapar, ayıklanacak Bakanları ayıklar, ötekiler de rahat ederler.

Ama Demirelin tutumu şudur: "Bir Kabine değişikliği mi?. Ooo, evet!" demek ve dönemeci döner dönmez duvar arkasından dilini çıkarıp bunu yapmamak.

Akıllıca davranış hangisidir, yakında belli olur.

ler de yapılabilmektedir. Japon mimarisi tümüyle bu tekniğe yer vermektedir.

Postacı kapıyı çalmıştı

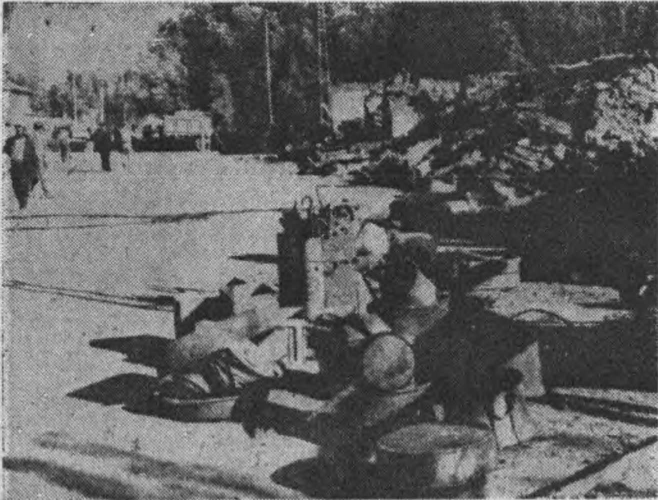
Türkiye ne yazık ki bu deprem bölgelerine tesadüf etmektedir. Ünlü deprem uzmanlarının raporlarına göre, Akdenizde iki oynak bölge bulunmaktadır. Bunlardan biri Dalmaçya sahillerini, Arnavutluğu, Ege adalarını, Giridi, Rodosu ve Türkiyeyi içine alan Dinarik merkezidir. Diğeri ise Anadolu hattı olarak adlandırılmaktadır ve Korfu, Orleanvil ve Agadirden geçmektedir. Bu bölgelerde toprağı olan ülkelerin yöneticileri, gerekli bütün tedbirleri almak zorundadırlar. İşin acı tarafı, bu gerçekler Türkiyede bilinmiyor değildir. Türkiyenin deprem bölgesinde bulunduğu hem teorik olarak, hem de tecrübe ile -hem de çok acı tecrübelerle- çoktan anlaşılmıştır. Hattâ bir de "Zelzele Yönetmeliği" yapılmıştır. Ama deprem bölgelerinde uygun yapı tiplerine yer verilmesini öngören bu yönetmelik tozlanmaktan başka bir işe yaramamıştır.

Hele Varto ve civarının bugün uğradığı felâket bu bakımdan daha da acayiptir. Çünkü bu bölge hem daha önce büyük bir felâkete uğramış -1946 depreminde 846 ölü-, hem de bu bölgenin halkı, işi Cenabı Hakka bırakmıyarak, Hükümetten fiilî tedbir istemiştir. Son felâketi bölgeye giderek tesbit eden Cumhuriyet yazarı Fikret Otyamın hatırladığı bir olay, insanı çileden çıkaracak niteliktedir. Otyam, "2.5 ay önce Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ile Vartoya son gelişimde halkın deprem tipi evleri canı yürekten istediğini hatırlıyorum. Gerekli vaadler yapılmış, sabırlı olmaları istenmiş ve kafilemiz Hınısa doğru akıp gitmişti..." demektedir.

Vartolular, Cumhurbaşkanının ve yanında götürdüğü Devlet Bakanı Bilgehanın tavsiyesine ister istemez uyarak, sabretmişler ve ölmüşlerdir. Şimdi de Başbakan, mazeret olarak, "Âfetler Cenabı Hakkın takdiridir" demektedir!

Doğu insanının, depreme karşı devletten yana yakıla ilgi istediğinin ve bunu maalesef görmediğinin başka bir delili, CHP Muş milletvekili Kem-' Aytaçın bu son depremden sonı yaptığı açıklamadır:

"— Ben bu facianın olacağını iki ay önce Meclise ihbar etmiştim ama, kimse aldırış etmedi. Gene yeni depremler olacak, göreceksiniz. Tedbir almak şart. Alınmazsa gene insanlar ölecek. Yabancı jeologlar Vartoya geldiler, incelediler ve bu sonuca vardılar. Bunu Meclise duyurdum."

Depremden geride kalanlar
Bir avuç toprak ve birkaç bakır parçası..

Yaraları nasıl saracak?

Başbakan Demirel, âfetzedelere hitaben yaptığı bir konuşmada da:

"— Bütün yaralarınızın sarılacağına emin olmalısınız.." demiştir.

Demirel, bu defaki yaranın çok ağır olduğunu, öyle parmak hesabı ile Meclisten geçirilecek basit bir Af Kanunu ile sarılamıyacağını bilmelidir. Bir bölge harap olmuş, binlerce ev yıkılmış, binlerce kişi ölmüş veya bakıma muhtaç hale gelmiştir. Deprem bölgesinde yer yarılmış, dağ kaymış, yollar ortadan kalkmıştır. Depremin üzerinden üç gün geçtiği halde, haftanın başında ölü sayısı bile tesbit edilmiş değildi. Halk açlıktan kıvranıyor, gömülemeyen cesetlerden Doğu göklerine kokular yükseliyordu. İran ve Iraktaki kolera salgını da sınırlarımızı tehdit ediyordu. Üstelik, ulaştırma imkânları ortadan kalktığı için, tedbir almak zorlaşmıştı. Daha temas edilememiş 20'den fazla köy olduğu bilinmekteydi. Oysa en basit ihtiyaçların bile karşılanamadığı bu bölgenin yeniden iskânı ve sert geçen kışa hazırlanması zorunludur. Demirel bunun için söz de vermiştir. Ama aynı Demirel, Ankaraya döndükten sonra düzenlediği olağanüstü Bakanlar Kurulu toplantısından çıkarken, bir gazetecinin:

"— Beyfendi, önümüz kış. Kışa kadar bu yıkılan meskenler yapılacak mı?" sorusuna öfkeli bir ifadeyle şu karşılığı vermiştir:

"— Bu 8000 tane ev... Size sorarım, siz yapabilir misiniz?"

Başbakan sonra da, "panik olabilir" diyerek, bu cevabının vazılmamasını istemiştir!

Yaraların nasıl sarılacağı, Hükümetin yardımı hangi dereceye ulaştıracağı bilinmemektedir. Fakat AP Erzurum milletvekili Turan Bilgin bir taleple ortaya çıkmıştı. Bilgin, olayla ilgili olarak, Meclisi olağanüstü toplantıya çağıracağını ve felâket bölgesine 1 milyar sarfedilmesi için teklifte bulunacağını açıklamıştır. Yarayı sarabilecek para miktarı gerçekten de bu rakamın altında değildir. Hükümet kırk yamalı bütçesini tâdil etmeğe yanaşacak mıdır, yanaşırsa bu 1 milyarı nasıl bulacaktır? Bunlar, cevabı zor sorulardır. Ama milletin karşısına çıkmanın büyük kahramanlık olduğunu her zaman söyleyen Demi-

rel, milletin ihtiyaçlarına nasıl cevap vereceğini, Başbakan olmaya karar verdiğinde herhalde düşünmüştür.

İzmir

Efendim nerde, ben nerde!

Aydın Yalçın, camgöbeği rengindeki serin suya atletik bir hareketle atladı ve muntazam birkaç kulaçla havuzun belli bir yönüne doğru ilerledi ve orada dibe daldı.

"Grand Hotel Ephesus"un meşhur camekânlı barında içkilerini yudumlayan ve su altında hoş hareketler yapan güzel bayanları seyreden AP'li Bakanlar ve politikacılar, camekânda birden bir erkek vücudu görünce irkildiler. Ağzından hava kabarcıkları yükselen yüzücü, camekânın öte tarafında oturan Seyfi Öztürk, Kâmil Ocak ve diğer AP'li arkadaşlarına neşeli işaretler yapıyordu. Birden tanıdılar.

"— Aaa, Aydınmış!" dediler ve onlar da el salladılar.

Bu neşeli ve mutlu tablo, geride bıraktığımız hafta Cumartesi günü, öğleye doğru, İzmirde şekillendi. Bu sırada Doğu Anadoludaki depremin üzerinden 19-20 saat geçmiş, cesetler kokmaya, aç kalan felâketzedeler ise arabaların peşinden "Ekmek!" diye bağırarak koşmaya başlamıştı. Fakat büyük Ege taarruzuna kendilerini her bakımdan hazırlamış ve bu lüks otele yerleşmiş olan AP ilerigelenleri yeni duruma bir türlü intibak edemiyorlar, tasarladıkları şeylerin suya düşmüş olmasına bir türlü inanmak istemiyorlardı.

Aslında bu intibaksızlık, az veya çok, bütün İzmirlilerde vardı. Meselâ Yeni Asır Gazetesi, facia yüzünden siyah bastığı başlığının yanında ve Varto halkının aç, yaralı ve sefil halini çok iyi gösteren bir resmin hemen bitişiğinde şu ilânı unutmuştu: "Büyük Efes Oteli - Bugünkü öğle tabldotu: Su böreği veya ordövr tabakta, Mercimek çorbası, Şiş kebabı, domatesli pilâv veya çipura ızgara; Salata, Şeftali tart veya karışık türk tatlısı - Servis hariç 20 TL."

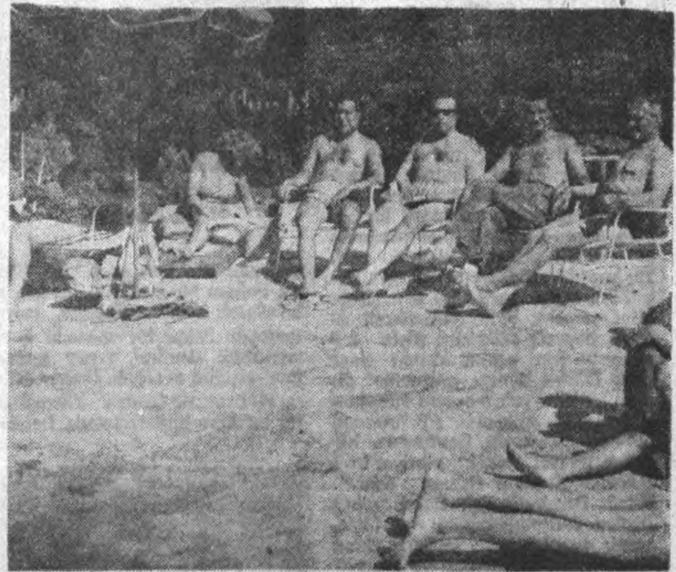
Batının gelişmiş ve imar edilmiş büyük şehri İzmirden önce Egeye, sonra bütün Türkiyeye üflenmek istenen propaganda ile karışık iyimserlik rüzgârları, ihmal edilmiş yoksul Doğuda vukua gelen bir felâketin yürek karartıcı haberleriyle tam anlamıyla çatışmıştı.

Ege taarruzu nasıl olacaktı?

AP'lilerin tasarladıkları şuydu: Politik faaliyetler, Fuarın açılışı vesilesiyle İzmire kaydırılacak ve gazete manşetlerinin bu şehirden gelecek haberlerle dolması sağlanacaktı. Kabine üyelerinin çoğunluğu, Başbakan ve Cumhurbaşkanı bu şehirde toplanacaklar, Fuarın açılışından ayrı olarak tetkik ve incelemeler yapılacak, temeller atılacak, nutuklar parlatılacaktı. Türkiye ticaretinin önemli bir merkezi olan İzmir şehri, hele Fuarın açıldığı günlerde AP'nin ekonomik politikasının övülmesi için en müsait yerdi. Demirel böylece, aylardır Kabine değişikliği haberleri arasında yıprandıktan sonra, başarılı bir Hükümetin lideri rolüne çıkacaktı. Senaryo ve mizansen hazırdı. Açılış ve temel atma nutukları yazılmış, parlak sloganlar tesbit edilmişti. Hatta girizgâh da yapıldı. İçişleri Bakanı Sükan, Fuarın açılışına tekaddüm eden günlerde Ege valilerini, bir bölge toplantısı vesilesiyle İzmire topladı ve basının dikkatini üzerine çekmek için bazı varyasyonlara girişti. Hattâ dozu biraz fazla kaçırdı ve "Türkiyede ihtilâl hazırlandığı" şeklinde anlaşılan garip sözleri üzerine bazı milletvekilleri Meclisi olağanüstü toplantıya çağırmaya teşebbüs ettiler. Süratle tevile giden Sükan, bir nutuk atarak -sanki valilere söylenecek başka söz yokmuş gibi- şöyle dedi:

"—Fakiri zengin, zengini daha zengin yapmak Hükümetimizin asıl prensibidir."

İşte, büyük Ege taarruzunda ekonomik propagandanın sloganı bu olacaktı!.. "Grand Hotel Ephesus" un muhteşem dekoru muhakkak ki bu sloganın etkisini artıracaktı. Valiler toplantısı İzmiri biraz hareketlendirmişti. Sokaklarda dolaşan çok sayıda vali arabası, Sükanın faaliyetleri, bu şehri ilginç bir hale getiriyordu. Sonra Bakanlar teker teker sökün etmeğe başladılar. Neredeyse, Kabinenin çoğunluğu İzmirde toplanacaktı! Geçtiğimiz haftanın sonunda "Grand Hotel Ephesus" un son derece lüks odalarında istirahate çekilen Bakanlar şunlardı : Devlet Bakanı Cihat Bilgehan, Dışişleri Bakanı Çağlayangil -Bulgar Dışişleri Bakanı

Seyfi Öztürk Efes Otelde havuz başında

"...yak çubuğunu, keyfini ara!.."

ile birlikte-, Devlet Bakanı Kâmil Ocak, İçişleri Bakanı Faruk Sükan, Gümrük ve Tekel Bakanı İbrahim Tekin, Ticaret Bakanı Macit Zeren, Adalet Bakanı Hasan Dinçer, Ulaştırma Bakanı Seyfi Öztürk, Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşat.. Demirel ve yanında getireceği Bakanlarla beraber kabinenin çoğunluğu İzmirde toplanmış olacaktı.

"Beyefendi" ye "Grand Hotel Ephesus" un Kral Dairesi hazırlanmıştı. Bu dairede bir gece kalmanın ücreti -yemek hariç- 500 liraydı. Pembe fayans gömme banyo, 2 yatak odası, 1 oturma odası, 1 yemek odası ve 1 mutfaktan mütesekkil daire, akla gelen her konforu haizdi.

İzmirde şaşkınlık

Ama, Doğuda deprem felâketi baş gösterince, pembe banyolu Kral Dairesi "Beyefendi" nin varlığı ile şereflendirilemedi. İzmirde hazırlıkları ikmal edenler, kendilerini büyük bir üzüntüye ve hayal kırıklığına kaptırdılar. AP 'liler arasında şiddetli bir şaşkınlık rüzgârı esti. İlk yaptıkları, depreme rağmen Demirelin Fuara yetişmesi için teşebbüse geçmek oldu. "Beyefendi uçakla deprem bölgesini şöyle bir gezer ve aynı uçakla akşam saat 18'de İzmire, açılışa yetişebilir" di. Ama bir süre sonra bunun mümkün olmıyacağı anlaşıldı. AP 'lilerden bilhassa bir tanesi, Demirelsiz bir açılışı felâket olarak görüyordu : Belediye Başkanı Osman Kibar!. Kibar, Demirelin Cumartesi günü İzmire yetişemiyeceğini görünce, açılışı erteletmeye kalktı. Ama Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay açılış için Cuma günü İzmire gelmişti. Bu yüzden AP 'liler ertelemeyi de yapamadılar ve çarnaçar, duruma razı oldular. Efes Otelde Ege taarruzu ve Fuarın açılışı için düzenlenen ziyafetlerin iptali de iktidar partisi mensupları için çok acı oldu. Hele "Grand Hotel Ephesus" un, ziyafetlerin iptali için bildirim üç gün önceden yapılmazsa ücretin yarısını alacağına dair cevabı, acılarına acı kattı!.

Neticede, Fuarın açılışını son duruma göre yapmak bir zaruret olarak karşılarına çıktı ve bunu kabullendiler. Fakat bu defa da başka bir pürüzle karşılaşıldı : Başbakanın dehşetengiz bir propaganda dokümanı olarak hazırlanmış

Macit Zeren
Bir koltukta..

nutkunu kim irat edecekti? Ticaret Bakanı Macit Zeren, bu işin tabii olarak kendine düştüğü kanaatindeydi. Fakat bir noktada iş karışıyordu. Demirel, İzmir gezisini iptal ettiğini telefonla Osman Kibara bildirmişti. Osman Kibara göre, bu konuşma sırasında Demirel

Cihat Bilgehan
..iki karpuz

kendisine, "Benim konuşmamı Bilgehan okuyacak" diye talimat vermişti. İş, neticede münakaşaya bindi. Hatta Bakanlar ve Kibar, Otelin önünde dahi münakaşaya devam ettiler. Zeren, "Konuşmak benim hakkımdır" diyor ve ısrardan vazgeçeceğe benzemiyordu. Bu arada, istifa edeceğini ima etmesine rağmen, durumu değiştirmeye muktedir olamadı.

Kibar diye bir problem

Fuarın açılışı, Osman Kibarın şahsî niteliklerini ortaya koyması için güzel bir vesile oldu. Saat 18'e doğru dört kişi, Fuarın açılış töreni için hazırlanan kürsüye doğru, binlerce İzmirlinin gözü önünde, ilerledi. Dört kişiden üçü bir hizada yürüyor, dördüncüsü bir adım önde ilerliyordu! Bir hizada yürüyenler iki Bakan ile şeref konuğu Cumhurbaşkanı, önde yürüyen ise kendini İzmirin ve Egenin lideri sayan, protokol aleyhtarı Osman Kibardı. Manzarayı zevkle seyreden İzmirli AP' liler :

"— Hey bee! Bizim Osman âbimiz hepsinden büyük adam" diye övündüler.

Açılış için yapılan tören mizahî bir hava içinde geçti. Demirelin fazla uzun ve rakamlarla fazla dolu konuşmasını Bilgehan renklendiremedi. Demirelin Menderesten kaptığı numaraları da yapamadı. İzmirliler, çoğunlukla AP'li olmalarına ve tören yerinin üstünden büyük Ege taarruzu plânlanırken kiralanan uçağın AP flâmalarıyla defalarca geçmesine rağmen sıkıldılar. Konuşmanın orta yerinde, kısa kesilmesi için tezahürat bile yaptılar.

Fuarın açılışından sonra pavyonların sırasıyla gezilişinde en büyük ilgiyi, teşhir edilen eşyalar değil, Osman Kibar topladı. Fransız pavyonunda kendisinin ve İzmir Valisinin karikatürlerini görünce,

"—Ule Vali, gel, gel!.. Bak, ne var.." diye Valiyi çağırışı, Amerikan pavyonunda ikram edilen şampanyayı heyette sadece Bilgehan bitirmişken, aceleyle dikip, "İçen gessin! İçen yetişsin" diye yürüyüvermesi, Sovyet pavyonunda votkayı çektikten sonra kadehi kaldırıp yere vurması -rus âdetlerine uygun bir jesttir-, italyanlara "arrivederçi arkadaslar" diye veda etmesi, gerçekten çok şıktı.

Deveden büyük fil vardır

Ancak, Osman Kibarın bu süksesi, kendisine denk bir rakiple karşılaşınca bozuldu. Bu rakip, Esnaf ve Sanatkârlar pavyonunun açılışı için İzmire gelmiş olan Hasan Tezdi. Tez Esnaf pavyonunu açması için Belgehana ricada bulunurken, Kibar lâfa karıştı ve :

"—Olmaz, gelmeyeceğiz!" diye Tezi tersledi.

Kibarı tanımayan Tez :

"— Gelirsunuz beyefendu, gelirsunuz" dedi.

Kibar, halkın önünde bu CHP milletvekilini bozum etmeye kararlıydı, üsteledi :

"—Gelmeyeceğiz dedik ya. Çekil şurdan!"

Tez, bu defa sinirlendi :

"—Ben milletvekiliyum, Bakanla konuşuyorum. Sen kim oluyorsun?. Çekil şurdan!" dedi.

Işin bu safhası Bilgehanın diplomatik meharetiyle ve Teze söz vermesiyle halledildi. Tez, kendi pavyonunun önüne gitti ve bekledi. Az sonra Bilgehan ve yanındakiler geldiler. Fakat aralarında az önce "gelmeyeceğiz" diye gerinen Kibar da vardı. Hasan Tez, her şeye rağmen, ev sahibi durumunda olduğunu düşünerek diğerleriyle beraber Osman Kibara da "hoş geldiniz" demek ve elini sıkmak istedi. Ama Kibarın,

"—Senin elini sıkmıyacağım. Bu pavyona da sırf İzmirli esnafın hatırı için geldim" demesi üzerine çileden çıktı. Bütün öfkesini rahatça boşalttı :

"—Ben de senun elini sıkmıyacağum! Hem, sen kim oluyorsun?. Seni pavyona da almayacağum!" dedi.

Bir Kral Geliyor

Suudi Arabistan Kralı Faysal, öpümüzdeki haftanın başından itibaren memleketimizin misafiri olacaktır. Suudi Arabistan Kralının, bize dost bir ülkenin hükümdarı olarak Türkiyede çok sevgi ve saygı göreceğinden zerrece şüphe yoktur. Kıbrıs Meselesinin son Birleşmiş Milletler toplantısındaki görüşülmesi sırasında Suudi Arabistan temsilcisinin bizim lehimize gösterdiği gayretler unutulmamıştır ve minnettarlıkla karşılanmaktadır. Türkler, güç zamanlarda kendilerine yakınlık gösterenlere devamlı dostluk duygularıyla bağlanan insanlardır.

Ankara, son zamanlarda bir çok yabancı devlet adamının ziyaret ettiği bir başkent hüviyetindedir. Kral Faysal, şüphesiz şimdiye kadar gelen şahsiyetlerin en önemlisi ve en ilgi çekicisidir. Belki de bundan dolayıdır ki Suudi Arabistan Hükümdarının ziyareti bazı spekülasyonlara yol açmıştır. Siyasî çevrelerde söylenen, Kralın bir İslâm Paktı teklifiyle geldiği veya müslümanlararası bir politikanın şampiyonluğunu yapacağıdır.

Suudi Arabistanın, bir İslam Paktı projesi yoktur. Suudi Arabistan, prensip olarak paktlara karşı cephe almış bir ülkedir. Paktların dünyayı ayırdığı inancındadır. O bakımdan, şimdi onun tarafından bir pakt teklifi bahis konusu olmaz.

Kral Faysalın aklında, müslüman devlet başkanları arasında bir zirve toplantısı fikrinin bulunduğu bilinmektedir. Faysal, islâm devletlerinin bir dayanışma ve yardımlaşma anlayışı içinde olmasını hep savunmuştur. Gerçi Zirve Toplantısı teklifi kendisi tarafından yapılmamış, Somali Devlet Başkanının teklifini Kral Faysal desteklemiştir ama projenin sembolü olarak ortada gözüken Suudi Arabistan Kralıdır. Bu proje, Faysalın Nâsır tarafından hücuma uğramasına yol açmıştır. Mısır ile Suudi Arabistan, şu anda, Yemen meselesinden dolayı kanlı-bıçaklı haldedirler.

Bugün Arap âlemi, iki kutba ayrılmıştır. Bunların birinin başında Nâsır vardır. Öteki blokun lideri Kral Faysaldır. Birinci bloku komünistlerin, ikincisini amerikalıların taraflısı saymak pek mübalâğalı bir tasnif olur. Ancak, sempati ve antipatilerin öyle bir hissi verdiği inkâr edilemez. Kral Faysal Arap âlemindeki sola meyyal ihtilâlci hareketlerin, tabiatıyla tam karşısındadır ve kendi memleketinde bir takım ileri hamleleri "Sarayda bir reformcu hükümdar" sıfatıyla bizzat ve yavaş yavaş gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Kral Faysal, tıpkı başka arap kralları gibi, nâsırcılığın kendi tahtı için bir tehlike olduğunu bilmektedir.

Türkiyenin sempatisi, bilhassa bizimle münasebetleri ve bize karşı politikası dolayısıyla, Mısırdan değil, şüphesiz Suudi Arabistandan yanadır. Ancak Türkiye, artık araplararası kavgalarda bir taraf olmak niyetinde değildir. Menderesin Nuri Said Paşayla birlikte güttüğü iddialı politika Türkiyenin ağzını o derece yakmıştır ki, başka sahalarda D.P. İktidarının halefi bile sayılsa hiç bir iktidar Türkiyeye aynı politikayı kabul ettirtemez. Türkiye, Kral Faysalla birlikte Nâsıra karşı bir politika yapmakta kendisi için menfaat görmez, Kral Faysalın aklındaki plân için de menfaat görmez.

Bunun yanında Türkiye, din esası üzerine beynelmilel politikayı kendi prensiplerine aykırı bulur. Gerçi Türkiyede, Türkiyeyi bir İslâm Cumhuriyeti haline sokmak gayretleri vardır ve bizim gerçek dostlarımızın bu gayretlerin finansmanına veya tertibine bulaşmamaya çok dikkat göstermeleri faydalıdır, ancak bu cereyan memleketi bir islâm politikasına itecek güçte değildir, hiç bir zaman da olamayacaktır. Din bağları halkları halklara bağlar. Fakat, lâik Türkiye Cumhuriyetinin nazarında, memleketlerin politikasına istikamet vermez. Nitekim aynı dinden olmamız Mısırı, Kıbrıs işinde bizim yanımıza getirmemiştir. Bugün dünyadaki müslüman memleketler daha başka ve daha önemli hususları kendi politikalarının temeli yapmaktadırlar, bunda da haklıdırlar. Endonezya da müslümandır, Cezayir de ama, bunların ortak menfaatleri nedir?

Türkiye, Kral Faysalı Suudi Arabistan adına konuşan bir kıymetli muhatap saymaktadır ve iki memleket arasındaki münasebetlerin daha da iyileşmesini gönülden arzu etmektedir. Kral Faysal da her halde bunun ötesinde bir niyetle gelmediğine göre ziyaret ve görüşmeler, zaten başlamış olan bir yakınlaşmayı daha iyi perçinleyecek ve münasebetlerde bir sayfa daha çevrilecektir.

Hakikaten de Kibarı pavyona almadı. Heyet pavyonu gezerken, Kibarın dışarıda halka hitaben bağırışı duyuluyordu :

"—İzmirliler! Bu adam, bana kendi memleketimde hakaret etti.."

Ama İzmirliler Hasan Tezi hiç de linç etmediler!.

Bu olay sebebiyle Osman Kibar, Belediyenin bütün denetmenlerini Esnaf ve Sanatkârlar pavyonunu kontrol için seferber etti.

AP tipi bir bölge lideri

Bütün bunlara rağmen Osman Kibar, İzmirde Demirelin tuttuğu adamdır. Kibar da AP içindeki mücadelede Demireli desteklemektedir. Bu dayanışmanın son örneği, Mehmet Karaoğlu ile Kibar arasındaki ihtilâfta artık kesinlikle Kibarın desteklenmesidir. Son Ege taarruzunda meselelerden biri de, Kibarı kuvvetli kılacak operasyonu yapmaktı. Bundan bir süre önce Mehmet Karaoğlunun, dört üyesi istifa etmiş olan bir ilçe yönetim kurulunu infisah etmiş sayması, Kibarla aralarında eskidenberi devam eden mücadelenin açığa çıkmasına sebep olmuştu. Karaoğlunun infisah etmiş saydığı bu ilçede Kibar hakimdi. Derhal bu işleme karşı çıktı. İş büyüdü. Neticede AP Genel Merkezine aksetti. Bundan bir süre önce İzmire Kadri Erogan ile Vedat Ali Özkan parti müfettişi olarak gönderildiler ve meseleyi dönüşlerinde Genel İdare Kuruluna götürdüler. Demirel ve Demirelciler, konunun görüşüldüğü toplantıda bütün ağırlıkları ile Kibarı desteklediler ve neticede mücadele konusu ilçenin infisah etmemiş olduğuna karar verildi! Bu, Kibarın münakaşa götürmez zaferi demekti.

Ege taarruzunda bu konu da Genel İdare Kurulunun kararına uygun olarak sonuca bağlanacaktı. Kibarın, Demirelin gelmemesi üzerine duyduğu büyük üzüntünün bir sebebi de budur.

"Beyefendi" den aldığı kuvvetle İzmirin ve hattâ Ege bölgesinin lideri pozuna girmiş olan Kibar, partisine uygun bir politikacıdır. En büyük avantajı lâubaliliği ve bu yolla halkın arasına girmeyi becermesidir. Halka "senden yanayım" intibaını küfürbazlığı ile, açık saçık konuşma tarzı ile verebilmektedir. Ama Kibarın yönetimindeki İzmir Belediyesinin halka gerçekten yararlı olduğu şüphelidir. Aslında Kibarın siyaseti, günü gün etmektir. Son zamanlarda uyguladığı asfaltlama siyaseti de bunun örneğidir. İzmir Belediyesi son zamanlarda büyük bir hızla gecekondu yollarını asfaltlamaktadır. Ama ileriyi hiç düşünmeden... Bir mahallenin bir plâna göre düzenlenmesi ve buna uygun yolların asfaltlanması Kibara göre bir prensip değildir. O, örümcek ağı gibi olsa dahi, oy alacağı her mahalle aralığına asfaltı çekmektedir. Bu asfalt çürükmüş, standartlara uymuyormuş, o mahallenin düzgün bir hale gelmesini ilelebet önleyecekmiş.. Bunlara hiç kulak asan yoktur.

Osman Kibar.
İzmirin efesi!

Bu usulle Kibar rahatça oy alabilmektedir. Tek düşüncesi, partisinin İzmirde kendisinden başka bir aday göstermemesidir. Karaoğlu ile mücadelesinin ana sebeplerinden biri de bu endişedir. Partiye de hakim olursa, ilelebet Belediye Reisi ve Ege lideri olarak kalacağını hesaplamaktadır.

Bu usulleri iyi bilen AP 'liler, İzmiri kaleleri saymakta bir bakıma haklıdırlar. Demirel bu yüzdendir ki, Meclisin tatile girmesinden sonra yapacağı ilk büyük taarruz için İzmiri seçmiştir. Ama şu "münasebetsiz deprem," niyetleri "şimdilik" önlemiştir. Fakat AP 'liler, Büyük Taarruzu ilk fırsatta yapacaklarını söylemektedirler.

Zabıta

Muhallebili toplantı

Başkomiserlik odasında, makam koltuğuna gömülen lâcivert elbiseli, hafif kır saçlı, şık giyimli yakışıklı adam, karşısında oturan onyedi gence gülümsiyerek baktı ve :

"—Belki çoğunuz hatırlamaz, fakat eskiler bilir. Biz böyle gecelerde Vefaya kadar uzanır, orada vefa bozası içerdik. Şimdi bozanın zamanı olmadığı için, size başka şey ısmarlıyayım.." dedi.

Zile bastı. İçeri giren Başkomisere, 20 den fazla dondurmalı muhallebi ısmarladı.

Az sonra gelen dondurmalı muhallebiler kaşıklanırken de, o gece 500'den fazla polisin şehir içinde yaptığı arama - taramadan söz edildi. Elleri, koltuk altları fotoğraf makinesi ve flâşlarla dolu gençlerin çoğu, 63 motorize ekibin katıldığı bu aramada tek bir tabancanın dahi bulunamayışına şaştıklarını belirtti.

Ancak, bu muhallebili toplantıda, siyah parlak saçlı, esmer, orta boylu bir genç, başkomiser koltuğunda eski günlerini dile getiren lâcivert elbiseli adama oldukça önemli bir konuyu açmak için fırsat kollamakta idi. Nitekim, sohbet - daha doğrusu, gayriresmi toplantı - sona ereceği sırada, esmer genç beklediği fırsatı yakaladı ve :

"—Efendim, size birşey sormak isterim : Moizin yurt dışına çıkarılmayışına ne dersiniz?.." dedi.

Bu beklenmedik soru karşısında bir an şaşıran, "bu da nereden çıktı?" der gibi merakla esmer gencin yüzüne bakan şık giyimli adam :

"—Moizin yurt dışına çıkarılması konusunu hâlen tahkik ediyoruz. Son dakikada, bize Maliyeden gelen bir emirle, yurt dışına atıl-

ması durduruldu" karşılığını verdi.

Fakat gencin kafasını kurcalıyan daha bir sürü karanlık nokta vardı. Hazır bu konuda Türkiyenin en sorumlu kişilerinden birini yakalamışken, bir-iki soru sormasında fayda vardı. Olumlu cevap alamıyacağını bile bile, bu sorularından birkaçını gene de sıraladı :

"—Moiz, milyonluk bir adam. Tam yurt dışına sürülürken neden bu işe engel olundu?.."

"—Henüz bu, tahkikat konusudur. Birşey diyemem."

"—Peki, sizce bunun arkasında karanlık eller yok mu?.."

"—Bu bir ihtimal sayılabilir."

"—Aradan çok gün geçtiği halde, Moiz sürülmedi. Bu, Hükümetin prestijini sarsmaz mı?.. Koca Hükümetin kararı ne olacak?.."

"—!? . . . . . ."

Sorular, cevaplar burada kesildi. Lâcivert elbiseli adamla muhatabı, gençten başka, "Moiz" konusunu bilen iki kişi daha vardı. Onlar da, lâcivert elbiseli, kırçıl saçlı adamın sol tarafında oturan dik saçlı, zayıf, uzun boylu arkadaşı ile tam karşısında oturan orta boylu, kumral şahıstı. Bu son iki şahsın ise, konuşma yetkisi o gece için yoktu.

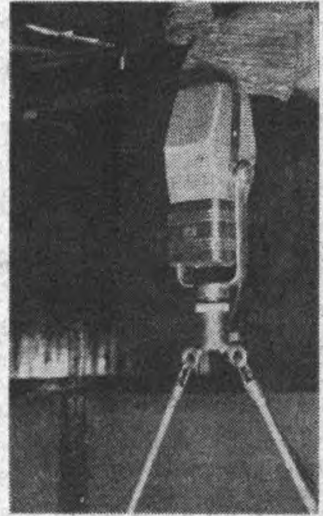
Esrarengiz adam

Yukardaki sahne ve konuşmalar, geçtiğimiz haftanın başında, gece saat 1-3 arasında Beyoğlu Emniyet Âmirliğinin ikinci katında cereyan etti. Lâcivert elbiseli, şık görünüşlü adam, Emniyet Genel Müdürü Hayrettin Nakiboğludan başkası değildi. O gece Nakiboğlu, Cumhurbaşkanı Sunayın "İstanbula Veda" ziyafetinden geldiği için fazlaca şıktı. Sol tarafında oturan İstanbul Polis Müdürü Ali Haydar Özakın, karşısındaki ise I. Şube Müdürüydü. Diğer gençler, o geceki genel baskına katılmış, Babıâlinin kurt gazetecileri sayılan polis muhabirleriydi.

Nakiboğlunun muhallebili toplantısındaki neşeli havayı bir anda yok eden esmer genç ise AP yi destekliyen bir gazetede çalışıyordu. Nakiboğlunu terleten sorulara sebep olan Moiz, çoğu gazeteciler için o gece "esrarengiz adam" olarak kaldı. Zira kapalı soru - cevaplardan, bu şahsın, İstanbulun ünlü musevi tüccarlarından Moiz Sadaka olduğunu nereden bilebilirlerdi...

Gerçekten de Moiz Sadaka, gösterişli AP Hükümetinin kararını bir anda sıfıra indiren ispanyol uyruklu tek kişi idi. Koskoca Bakanlar

Bağımsızlığın Sorumluluğu

TRT mikrofonu

"Dertli kaval"

Radyoya, daha doğrusu TRT'ye karşı olan hücumlar iki ayrı mahiyet taşımaktadır. Bunların birincisi ve gürültüsü çok olanı, siyasî gayesi olan hücumlardır. Bugünkü iktidarın, felsefesi itibariyle bir bağımsız radyoyu çekemediği ve onu, eski "Menderesin Borazanı" haline getirmek için uğraştığı ortadadır. Bunu gerçekleştirmek için orada çalışanlara C.H.P.'lilikten komünistliğe kadar çeşitli isnatlarda bulunulduğu, her hangi bir A.P. gazetesini açmakla hemen görülebilir.

Ama, radyodan bir ciddi ve haklı şikâyet vardır ki o siyasî hücumların varlığı yüzünden önemle üzerinde durulmamaktadır ve bu da radyodaki beceriksizliklerin ekmeğine yağ sürmektedir. TRT yeni usûlle oldukça uzun süredir çalıştığı halde Haberler Bülteni hâlâ batılı, medenî ve modern bir çehreye kavuşmamıştır. Eski iptidai habercilik usulü, zaman zaman yapılan bazı şekil rötuşlarıyla devam ettirilip gitmektedir. Bir takım haberleri altalta okumaktan, hatta bunlardan aynı konuda olanları dahi birbirine bağlamak zahmetine katlanmaksızın yasak savmaktan ibaret olan bu usul artık "iyi radyo"larda yoktur. Bir radyonun Haber Bülteni, üzerinde saatler ve saatler çalışılarak hazırlanan bir gazetedir. Bunun hitap ettiği kütlenin genişliği, Bültene ayrı bir önem vermektedir. Halbuki TRT'nin Haber Bülteni, en çapacul gazetenin kalitesini bile taşımamaktadır. Bunda, şüphesiz o kısmı idare edenlerin kalitesizliği başlıca rolü oynamaktadır. Radyonun Haberler Servisinde, memleket gazeteciliğinin en iyi isimlerinin çalışması, yer bulması gerekir. TRT'de bunun böyle olduğunu iddia etmek güçtür, aksinin doğruluğuna ise Bültenlerin yavanlığı şahittir. Bu Bültenlere, bilgisizlikten gelen yanlışların bile girdiği görülmektedir. TRT'nin Haberler Servisindeki kadro, memleketin en iyi gazetecileri olmak bir yana, büyük çokluğuyla hiç bir gazetede dikiş tutturamamışlardan müteşekkil bulunursa buna şaşırılır mı?

TRT'nin bir Bağımsızlık Savaşı vermekte olması, bu aksaklığın giderilmemesinin sebebi olamaz. Bağımsız TRT'de de C.H.P.'lisi de olur, T.İ.P.'lisi de, A.P.'lisi de.. Bu bir mahzur değildir. Ama bu iyi radyoda beceriksize yer olmamak lâzımdır.

Zira kalitesizlik, TRT'nin bağımsızlık savaşında bir avantaj değil, ağır bir handikaptır. Bunun unutulmaması iyi olur.

Kurulu toplanmış ve "muzır faaliyetler" inden ötürü Moiz Sadakanın yurt dışına sürülmesine karar vermişti. Moizin 4 Ağustos tarihinde yurt dışına çıkması gerekiyordu. Nitekim Bakanlar Kurulunun bu kararı, İstanbul IV. Şube Müdürlüğüne gelmişti. Sivil polisler, 31/1183 sayılı ikamet tezkeresi ile Türkiyede kalan ve serbestçe ticaret yapan Moize, "Haydi bakalım, toparlan, Yurt dışına çıkmana karar verildi.." demişlerdi. Gerekli hazırlığını yapmak için de kendisine iki günlük mühlet vermişlerdi.

Karanlık eller faaliyette

Ne var ki, Moizin öyle kolay yutulacak lokmalardan olmadığı çok kısa zamanda anlaşıldı. Nitekim, Moize verilen bir-iki günlük mühlet, perde arkasındaki gücünü harekete geçirmesi için kâfi gelmişti. Tam mühletin biteceği gün, Maliyeden Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilen bir yazıda, "Moiz Sadakanın 100 bin liralık vergi borcu olduğu" bildiriliyor ve yurt dışına çıkma kararının bu vergi borcu tahsil edilinceye kadar ertelenmesi isteniyordu!.

Artık, böylesine sağlam bir makamdan Emniyet Genel Müdürlüğüne gelen emir karşısında akan sular dahi durmak zorundaydı!.. 100 bin liralık vergi borcunu ödeyinceye kadar, kimse Moiz Sadakaya dokunamıyacaktı. Moiz, - Allah bilir, ne zamana kadar sürecek! - bu borç ödeme süresince Teşvikiye caddesi 13 numaradaki evinde keyfine bakacak, Büyükadada yazın tadını çıkaracaktır.!

Tabii bu, madalyonun bilinen yüzüdür. Madalyonun bir de arka yüzü vardır. Zira, Tahtakaledeki Ak Handa ithalât-ihracatla uğraşan bir firma ile Rağbet manifatura mağazasının sahibi, İtimat manifatura mağazası ile 25'e yakın şirketin büyük hissedarı olan Moiz Sadaka, paranın gücüne inanmış bir kimsedir. Ticaret Odaları temsilcisi olarak naylon ve floş ipliği ithalâtından 20-25 milyon lira kazanan bu ispanyol uyruklu musevi, ayni zamanda İstanbul piyasasında oldukça nüfuzlu bir kişidir. Ayrıca, sayıları hiç de küçümsenmiyecek musevi topluluğu üzerinde de söz sahibidir. AP İktidarı için böylesine gizli kuvvetlere sahip bir kişinin yurt dışına çıkarılması - daha doğru deyimle, sürgün edilmesi - pek

Moiz Sadaka
Para babası

kolay başarılacak işlerden değildir. Hattâ, İktidar içinde onun sürülmesine taraftar olmıyanların varlığı da son olayla su yüzüne çıkmıştır.

Moiz Sadaka, yurt dışına binlerce liralık bono kaçırırken, Yeşilköy havaalanında kambiyo memurları tarafından geçen yıl 2 Ağustos tarihinde yakalanmış ve mahkemeye de verilmiştir. Üzeri arandığı zaman "Marcello Lehara 30 bin, Hazday ve Jak Sadakaya ait de 230 bin" liralık bonoları kaçırmak istediği görülmüş ve çıkışına engel olunmuştur. Zira Türk Parasını Koruma Kanununa ek 17 sayılı kararname, "Türk parası ile ödemeyi sağlıyan değerli evrak ve bonoların yurt dışına çıkarılmasını" da yasaklamıştır. Ancak Maliye Bakanlığının izniyle bu çeşit bononun çıkarılması mümkünken, Moiz Sadaka, böyle bir izin almaya lüzum görmediği için, İstanbul 1. Toplu Asliye Ceza Mahkemesinde hakkında dâva açılmıştır. Bunun üzerinedir ki İçişleri Bakanlığı Moiz Sadakanın yurt dışına atılması kararını almıştır.

Elindeki pasaportta, isim hanesinde ismi "Moisse Sadacca" diye yazılı olan bu musevinin, aradan 20 gün geçtiği halde yurt dışına çıkarılmayışı, onun buradaki işlerini tasfiye etmesine de fırsat vermiştir. Milyonlarca liralık servete sahip bir yabancının, 100 bin lira gibi vergi borcunu birkaç saat içinde ödemesi - hattâ kendisinden bunun hemen hacizle tahsil edilmesi - Maliye için büyük bir problem olmadığı halde ,son anda böyle bir durumun ortaya atılması, Demirel Hükümetine bazı iş çevrelerinde puan kaybettirmiştir. Ayrıca, İçişleri Bakanlığı kararının, borcun ödenmesinden sonra da tatbik edilmiyeceğini ileri sürenler de az değildir. Muhakkak olan şudur ki, perde arkasında, Demirel Hükümetinin almış olduğu karara bile engel olmaya çalışanların varlığı, bu son olayla iddiadan öteye geçmiştir. Şimdilik, Moiz Sadakanın yurt dışına sürülüp sürülmiyeceğini zaman gösterecektir.

Nikâh memuru önünde bir çift
"Dönüşü olmayan nehir"

Evlilik

"Sen bana aitsin!"

(Kapaktaki problem)

Jale Candan tarafından hazırlanan "Evlilik Hayatının Cinsel Sorunları" konulu seri yazının kadınlarla ilgili ilk kısmı aşağıdadır. İkinci kısımda konu, erkekler açısından ele alınmıştır. Üçüncü kısımda ise, bir çok önemli konu hakkında bilginlerin görüşleri, fikirleri bulunmaktadır. Kadınlarla, erkeklerle ve birçok bilim adamıyla görüşülerek hazırlanmış olan bu serinin ilgiyle okunacağı kanısındayız.

Isı, gölgede 35 dereceydi. Gülhane Tıp Akademisi durağından Ulusa hareket eden dolmuşta Ankaralılar bol bol, sıcaktan şikâyet ediyorlardı. Şoförün hemen arkasında oturan genç bir kadın, gazetesiyle sinirli sinirli yelpazeleniyordu. Bir erkek, kravatını birazcık olsun gevşetmeğe çalıştı. Dolmuşun genç şoförü ise, dolmuşun içinde daha da artan sıcağa rağmen caddede kuş uçurtmuyor, bir müşteriyi bırakır bırakmaz, öndeki taksileri atlıyarak, çeşitli manevralar yaparak, muhakkak bir başkasını yakalayıveriyordu.

Standartlar Enstitüsünün önünden aldığı yaşlı bir çifti, yanındaki boş yere oturttu. Dolmuştakiler, bugucu sıcağa rağmen elele tutuşarak vasıta bekleyen, birbirlerine yardım ederek arabaya binen bu çok yaşlı çifte tatlı tatlı gülümseyerek baktılar. İkisi de kısa boyluydu, ikisinin de saçları bembeyazdı. Erkek, onu birşeyden korumak istermiş gibi, kolunu kadının omuzuna atmıştı. Araba, tam dolmuş halde, Sıhhiyeye doğru gidiyordu. Şoförün keyfi yerindeydi. Yaşlı erkeğin, karısına şu soruyu sorduğu duyuldu:

"— Bir sigara içebilir miyim?"

Kadın güldü. Yumuşak, fakat çok kesin bir sesle:

"— Hayır! Çünkü sen bana aitsin.." diye cevap verdi.

Arabadakiler gülüşmeğe başladılar. Şoför döndü, müşterilerini süzdü, sonra yaşlı çifte:

"— Maşallah... Allah sizi ayırmasın. Kaç yıllık evlisiniz?" diye sordu.

Erkek:

"— Otuzsekiz yıl.." diye cevap verdi.

Gazetesiyle yelpazelenmekte olan genç kadın olayı büyük bir dikkatle izliyordu. Dayanamadı. Gıpta ile:

"— Gerçekten maşallah..." diye mırıldandı.

Bir erkek:

"— Evli olup da böyle birbirini sevmek ne güzel şey!.." diye içini çekti.

Dolmuş Sıhhiyeye gelmişti. Mutlu çift burada indi. AKİS muhabiri de arkalarından indi. Günlerdenberi gençlerle, yaşlılarla bu konuda konuşmalar yapıyordu. Günlerdenberi ilk defa -o da bir rastlantı eseri olarak-, mutluluklarını rahat bir şekilde anlatabilen bir çiftle karşılaşıyordu. Fırsatı kaçırmak istemedi. Ama Özeriklerin öyle uzun boylu anlatacak birşeyleri yoktu.

Özerikler, bundan otuzsekiz yıl önce evlenmişlerdi. Üç çocukları vardı. Çocukları büyütüp yetiştirmek bütün zamanlarını almıştı. Gençlikte birlikte kurdukları hayallerini ancak şimdi gerçekleştirebiliyorlardı. Meselâ, birlikte Ankaraya ilk defa geliyorlardı. Ankarayı hep merak etmiş, daima birlikte gezmek istemişlerdi. İstanbulda küçük bir dükkân sahibi oldukları için de bunu bir türlü gerçekleştirememişlerdi. Şimdi, ortanca çocuk dükkâna bakıyordu. Evet, hep mutlu olmuşlardı. Bu durumu pek çok kimsenin yadırgadığını biliyorlardı, ama, evlilik öyle güzel birşeydi ki, onlar da mutlu olmıyanları yadırgıyor, anlıyamıyorlardı. AKİS muhabiri dudağını ısırdı. Beyaz puanlı lâcivert emprime elbiseli, kısa ondüle saçlı, çok hafif makyajlı mutlu kadına:

"— Yani, hiç mi kavga etmediniz?" diye sordu.

İhtiyarlar birden ciddileştiler. Bir başkasının, sadece kendilerine ait bir dünyaya girmek isteyişinden irkilmiş bir halleri vardı. İkisi birden:

"— Kavga yıkıcı birşeydir. Hayır, hiç kavga etmedik" diye konuştular.

Evlilik ve sorunları

Ama Özerikler yalnız Türkiyede değil, yeryüzünde bugün âdeta kuralın istisnasını teşkil etmektedirler. Bugün özellikle belirli bir kültür düzeyine erişmiş toplumlarda evlilik ve onun çeşitli sorunları -meselâ, evlilikte cinsiyet gibi- ve bunların sonuçları sosyologları, ruh sağlığı uzmanlarıyla çeşitli dallar da çalışan bilim adamlarını çok yakından ilgilendirmektedir. Çünkü bu sorunlar ve ve sonuçları, toplumun çekirdeği sayılan aileyi, ailede yetişen çocukları, dünyamızın bu bakımdan yarınını çeşitli yönlerden etkilemekte ve sarsmaktadır. Belirli bir kültüre erişmiş ülkelerde boşanmalar neden bu kadar artmaktadır? Modern eğitime rağmen, ailedeki cinsel sorunlar neden hâlâ çözümlenememekte ve sonuç böylesine düşündürücü olmaktadır? Belirli bir kültür düzeyine erişmemiş toplumlarda aile gerçekten daha sağlam esaslara mı dayanmaktadır, yoksa bütün bu sorunlar gizli kalıp, başka şekillerde mi meydana çıkmaktadır? Kadın ile erkek, biraz daha gayret göstererek birbirlerini daha iyi tanıyıp, ailenin mutluluğu ve yetişecek nesillerin sağlam temeller üzerine oturabilmesi için birbirlerine ne derece yardım edebilirler? Fakat herşeyden önemlisi, mutlu olmak, birlikte çocuk yetiştirmek, hayatın güçlüklerini elele karşılamak için birbirlerine bağlılık sözü verdikten sonra, bazan çok kısa bir süre içinde birbirlerine düşman kesilen eşlerin sorunları nedir? Dünyayı sarsan bir fırtına Türkiyede ne derece hasar yapmaktadır?

Türkiyede durum

Devlet İstatistik Genel Müdürlüğünün yayınlamış olduğu bilgilere göre, bütün dünyada olduğu gibi Türkiyede de boşanmalar gün geçtikçe artmaktadır. Fakat 1945 ile 1964 yılları arasında yapılan bir karşılaştırmaya göre, Türkiyede boşanma oranı evlenme oranından düşüktür. Meselâ 1945 yılında Türkiyedeki boşanma toplamı 6 bin 187 iken, 1964 yılında 11 bin 423 olmuştur. 1945 yılında evlenmelerin toplamı 42 bin 939 iken, 1964'de 77 bin 54'dür. Demek ki 1945 yılında aktedilen 42 bin 939 evlilikten 6 bin 187 si boşanma ile sonuçlanmış, evlenmeler, nüfus artışı ile beraber, 1964 de 77 bin 54'e çıkınca boşanmalar

Evlilikte Cinsiyetin Rolü

Prof. Rasim ADASAL

Evlilik, yalnız kadın ve erkek arasındaki teması sağlayan ve nihayet çok defa aşk dürtüsüne bağlanan bir hal olmaktan ziyade kültürel, biolojik, sosyal, santimantal ve hattâ ekonomik şartlarla vasıflı bir mukaveledir. Nitekim evlilikte bir hayat süresince arzu edilen ideal evlilik mutluluğu için bunları testlere bağlayanlar vardır ve evlenecek olan delikanlı ve kızlar ile evlilerin birçok güçlüklerini çözmek için uğraşan medikopsikolojik rehberlik merkezleri kurulmuştur. Ancak evlilik mutluluğu için öncesel belirli bir test yoktur ve romantik mahiyette yıldırım aşkla evlenenlerden birçoğu kısa bir zamanda ayrıldıkları halde, önceden birbirini iyi tanımadan evlenenler arasında bir süre sonra ölüme kadar devam eden bir evlilik bağlılığı gerçekleşir ve bunun özellikle, dünyaya gelen çocuklar kuvvetli harcını teşkil ederler.

Ancak, evlilik münasebetleri, herşeyden önce bir enerji dürtüsü olan "libido", yani cinsel içgüdü ile sağlanır. Gerçi filozoflar veya romancılar cinsiyetin yer almadığı romantik ve plâtonik aşklardan söz ederler ve böyle yüce bir duygunun cinsiyetle ilişiği olamıyacağını ileri sürerler. Lâkin doğrusu, aşkta cinsel ve manevi elementlerin karışmasını kabul etmektir. Her hakiki aşkta mutlaka fizik birleşme objesi, evlenme arzusu vardır ve bu da "libido" ya bağlıdır. Kadın ve rerkek arasında mevcut olabilen ve cinsel çeşniden yoksun olan dostluklar ve arkadaşlıklar hakiki aşk değildir; yahut da nihayet, bilinçdışı bir cinsel aşkın bir çeşit telâfisi, psikanaliz ekolünün dediği gibi, bir yüceleşme - sublimation - dir. Nitekim erginlik çağında bazı gençkızlarda belirli bir süre içinde görülen plâtonik aşklar böyle izah edilebilir.

O halde cinsel dürtü, aşkın kamçılayıcı kuvvetidir. İptidai insanın libidosu daha ziyade hayvani mahiyette olduğu halde, taşkın libido, zaman içinde, medeni insanda yüceleşmek, manevileşmek suretile, yerine göre, çeşitli sublimasyonlara uğrar. Ancak, normal insanlık hayatında zorunlu evlilik münasebetlerinde aşkı büsbütün cinsel çeşnisinden ayırmak ve yalnız bir "plâtonizm" e kanmak da tabiatın biolojî kanunlarına aykırıdır. En saf ve mutlu aşklarda bile saadetin ana etkeni, cinsel sahiplenmedir. Bundan ötürü, tutkusal ve romantik aşklar yanında, cinsel aşk ve sevgiliye de sahip olma söz konusudur. Başarılı aşklar ve evliliklerde yalnız bir tabiat köşesinde plâtonik sempati ile yetinilemez. Aşk objesinin seçiminde kadın ve erkek tipinin ve hattâ her ikisine ait bazı özel davranışların tesiri vardır. "Kadınlığa veya erkekliğe ait fetişler" ismini alan bütün bu özel kuvvetli aşk objelerinin ve eğilimlerinin topluluğuna "cinsel câzibe" diyoruz. İşte evliliğin mutluluğunu sağlayacak olan faktörler arasında bu, muhakkak ki önemli bir yer işgal eder.

Morfolojisi veya hormonal kudreti itibarile tam erkek olan bir insanın, ayni şekilde tam dişi olan bir kadınla evlenmesi takdirinde saadet şansı daha fazladır. Oysa çok defa Virago tipinde, yani erkek eğilimleri olan bir kadın bu kuvvetli erkekle veya kadınlık hatları olan bir erkek, yüzdeyüz kadın olan ince tipte bir kadınla evlendiği takdirde, bağdaşma imkânı azalır. Şüphesiz ki, yukarıda da belirtildiği gibi, evlilik mutluluğunda mevcut olan diğer şartlar arasında bu, ancak biri ve lâkin en lüzumlu olanıdır. Birçok kadınların nevrozlarında kendi yapılarına ait ve erkekten kaynak alan cinsel doyumsuzluk aranmalıdır.

da 11 bin 423'e yükselmiştir. Devlet İstatistik Genel Müdürlüğü, Türkiyede çok değişik şartlara tâbi köy evlenmelerini bu istatistik araştırmanın dışında tutmuştur. Boşanma büyük şehirlerde daima çok daha fazla olmaktadır. Meselâ 1945'de İstanbulda tespit edilen boşanma sayısı 588 iken, 1964'de 1749'dur. Buna karşılık, Vanda boşanma 1945'de 4, 1964'de 12'dir. Muşta 1945'de 2, 1964'de 4; Hatayda 1945'de 69, 1964 de 96'dır.

Ancak sorun, boşanmaların azlığı, çokluğu sorunu değildir. Boşanma geleneklere, göreneklere, ekonomik faktörlere yakından bağlıdır. Asıl sorun, çiftlerin, mutlu olmadıkları halde, evliliği kötü şartlarla devam ettirmeleri ve bu şartları çaresizlikten değiştiremeyip, teselliyi başka yollarda, meselâ sadakatsizlikte aramaları sorunudur. Çünkü bu, kişinin ruh sağlığını, toplumun sosyal düzenini, yetişecek çocukları yakından etkilemekte, ilgilendirmektedir.

Gülhane Askerî Tıp Akademisi Psikiatri Servisi Direktörü Prof. Nevzat Akabay, evlilikte çiftlerin şahsiyet farklarının oynadığı rolü anlatırken, bu şahsiyet farkının, karakter, zevk ve fikir ayrılıklarının cinsel hayattaki etkisini de belirterek, ruh sağlığını ciddi surette tehdit eden evlilik sorunlarının gündengüne, özellikle kültürlü çevrelerde arttığını söyledi. Ankara Ruh Sağlığı Dispanseri uzmanlarından Dr. Atillâ Çakır, Dispansere hergün başvuran huzursuz kimselerin yüzde 80'inin aile geçimsizliğinden şikâyet ettiklerini bildirdi. Doğum ve kadın hastalıkları uzmanı Muzaffer Argunun ise beş hastasından biri muhakkak cinsel tatminsizlikten ve bunun sonucu olan huzursuzluktan mustaripti. Milliyet Gazetesinin Türkiyedeki cinsiyet sorunları üzerinde yaptığı bir anket ve araştırma, 397 evli kadından 178'inin mutlu olmadığını, fakat bunun büyük çoğunluğunun, 140'ının, hiçbir zaman ayrılmayı düşünmediğini göstermiştir. Mutlu olmıyan 178 kadından ancak 38'i, ilerde böyle bir ihtimal üzerinde durabileceklerini îma etmişlerdir.

Çok çocuklu bir aile
Yuvada mutluluk yatakta başlıyor

Çözülmesi gereken düğüm

Demek ki, bir memleketteki boşanma miktarı, mutlu ve mutsuz evlilikler üzerinde fikir verebilecek bir ölçü değildir. Kadınlar, çoğunlukla, ekonomik yönden eşlerine bağlı bulunduklarından ve evlilik onlar için aynı zamanda bir nevi iş akti olduğundan, kolay kolay boşanmayı düşünemezler. Bunun yanında toplumun baskıları, yalnız kalan bir kadının dul bir kadın olarak toplumda karşılaştığı güçlükler, kadının ve erkeğin, doğmuş çocuklarını anasız babasız bırakmak istememeleri dikkate alınacak olursa, boşanma adedinin bu konuda ne derece aydınlatıcı olabileceği de kolayca anlaşılır. Zaten erkekler için de durum çok değişik değildir. Aynı araştırmaya cevap veren 1348 erkekten yalnız 204'ü mutlu olduğunu bildirmiştir. 405 erkek, aradığını bulamamışlığın kırgınlığı içinde "şöyle - böyle" cevabını vermiş, 739'u ise mutlu olmadıklarını söyliyerek eşlerinden kurtulacakları günü iple çektiklerini bildirmişlerdir. Ama bu erkeklerin 543'ü çocukları yüzünden, 196'sı da "artık iş işten geçtiği için" eşlerinden ayrılamıyacaklarını ifade etmişlerdir. Kadınlar genel olarak eşlerinin kendilerini ihmal ettiklerinden, onların hasisliklerinden, bencilliklerinden, cinsel tatminsizlikten, eşlerinin sadakatsizliğinden şikâyetçilerdir. Erkeklerin karılarından başlıca şikâyetleri ise, "kadın dırdırı" denilen şeydir. Müsriflik ve erkeğe istediği hürriyetin verilmemesi de şikâyetler arasındadır. 397 evli kadından 77'si, bu araştırmaya göre kocasını aldatmaktadır. Ama, boşanmış 187 kadından 112'si evlilik sırasında kocasına ihanet ettiğini kabul etmiştir.

Erkeklere gelince; sözü geçen bu araştırmada sorulara cevap veren 1348 erkekten 1041'i eşlerini aldattıklarını söylemişlerdir. AKİS muhabirlerinin, Ankarada muhtelif çevrelerde 50 kadınla yaptıkları konuşma, bu 50 kadından ancak 3 tanesinin evlilikte mutlu olduklarına inandıklarını göstermiştir. İşin en ilginç tarafı, mutluluğunu ifade eden bir evli kadının, aynı zamanda eşlerini aldattıklarını kabul eden 10 kadının arasında bulunmasıdır. Otuz yaşındaki bu kadın, R.T., lise mezunudur. Çok küçük yaşta sevişerek evlenmiştir. Fakat, hemen hemen aynı yaşta olan kocasını başka şekilde elde tutmasını başaramadığını, çok tabii bir şekilde ifade etti. R.T.ye göre, çapkın bir kocayı elde tutup, onunla mutlu olmanın tek yolu, etrafta beğenilen kadın olmakta devam edebilmek, eşinin başka kadınlara gösterdiği ilgiyi a-

şırı sinirlilikle karşılamamaktır. Bunun ise tek yolu, kadının kendi kendisine güvenmesidir. R.T.'ye göre bu, ne para, ne sosyal durum ve ne de kadının herhangi başka birşeyle elde edilebileceği birşeydir. Kadın için en mükemmel meslek, kadınlık mesleğidir. R.T. ömrünü giyinmek, güzelleşmek, formunda olmakla geçirmekte, bu arada, ciddi konularla hiç meşgul olmadığı halde, her alanda aktüaliteyi izlemekte, "kaz kafalı görünmemek için" çaba sarfetmektedir. Maddi durumları iyidir.

Mutlu olmadıklarını ifade eden 47 kadından böylece ancak 9 tanesi, bu eksikliği evinin dışında bulmağa çalışmış ve başka erkeklerle evlilik dışı ilişkiler kurmuşlardır. Bunlardan sadece bir kısmı yeni bir evlilik düşünmekte, yeni bir koca aramaktadır. Diğerleri durumlarını benimsemiş olup, aile gemisini bu şekilde, yürüdüğü sürece yürütme düşüncesindedirler. Mutlu olmadıkları halde eşlerini aldatmıyan 38 kadın ise aynı derecede şikâyetçi değillerdir. Bunlardan bir kısmı gecekondu bölgelerinde oturan, ev işine giden, kazançları ile kendi evlerinin geçimine yardım eden kadınlardır. Hattâ bazıları, işsiz olan kocalarının şarap parasına kadar sağlamağa çalışmaktadırlar. Ama bunlar, çoğunlukla, herşeye rağmen kocalarını seven, onların bütün eziyetlerine katlanan kadınlardır. Ayrılmayı akıllarının ucundan bile geçirmemektedirler. Gecekondu bölgesinde oturan 8 kadınla yapılan özel konuşmalar, bunların çoğu zaman cinsel hayattan da yeteri kadar haberdar olmadıklarını göstermiştir. Fazla çocuk ve mütemadiyen çocuk yapma korkusu cinsel arzularını engellemekte, çoğu zaman bu konuda da erkeğe tahammül göstermek lüzumunu duymaktadırlar.

Kocalarını bekleyen iki kadın
Sadakatın bilinçsizi

Çifte Halimeler

Ankarada tek gözlü bir gecekonduda oturan kırk yaşlarında, 3 çocuklu Halime, AKİS muhabirinin sorularını çok ilginç şekilde karşıladı ve birçok çevrede aile müessesesinin ne kadar sakat temellere oturduğunu ifade eden hayat hikâyesini, en ufak bir isyan hareketi göstermeden, nakletti. Onlara, yaşadıkları çevrede "Çifte Halimeler" denilmektedir. Çünkü, kocasının birgün eve getirdiği öteki kadının ismi de Halimedir. İkinci Halime, birinci Halimenin özene bezene kendine satın aldığı pirinç karyolayı paylaşmakta, üç çocuk ise yer yataklarında yatmaktadırlar. Halime günde üç posta çalışmaktadır. Sabahtan öğleye kadar bir evin işini, öğleden sonra diğerinin işini yapmaktadır. Saat 18'den sonra ise, bir saat için, bekârların bulaşığını yıkamaya gitmekte, pazar günleri de yine bu bekârların çamaşırlarını tek gözlü evinin avlusunda yıkayıp kurutmaktadır. Kocası, fırsat buldukça kaçak et kesmekte ve komşulara satarak beş-on kuruş kazanmaktadır. Ama bu, onun ancak içki, sinema ve sigara parasına yetmektedir.

İkinci Halimenin işi, sözde ev işlerini yapmak, çocuklara bakmaktır. Ama asıl işi, yıkanıp adamın koynuna girmektir. Halime bir defa, kuması eve yeni geldiği zaman, kocasının dayağına dayanamıyarak evden kaçmış, izini kaybederek bir eve, gece de kalmak üzere girmiş, ama kocası deliye dönmüş. Yatmış kalkmış, "Ananızı bulun!" diye çocukları dövmüş. Nihayet, aradaki komşu, durumu Halimeye anlatmış, Halime de çocukları dayaktan kurtulsun diye eve dönmüş. Halime bütün umudunu ortaokula giden oğluna bağlamışmış ama, memleketten onu okutmak için geldiği halde, artık ona da birşeyler olmuş, okuyamıyormuş. Halimenin şimdi tek derdi budur. Acı bir sesle:

"— Memlekette, 'bu çocuğu muhakkak okutun' demişlerdi. Geldik. İlk yıllar çok iyiydi. Şimdi, domuzun oğlu, eline kitap almıyor" diye söylendi.

Sinemaya gidebilmek için..

Evlilikte aradıklarını bulamadıklarını söyleyen 7 kadın özellikle eşlerinin ihmalciliğinden, bencilliğinden şikâyetçidirler. Çaba sarfetmek daima kendilerine düşmektedir. Bu şartla zaman zaman rahat ettikleri olmuştur ama, bir kısmı dışarıda da çalışan bu kadınlar, tıpkı eşleri gibi ihtimam ve ilgi beklemektedirler. Bunların bir kısmı, cinsel bakımdan eşleriyle anlaşmış olduklarını söylediler, bir kısmı ise cinsel hayatın kendileri için büyük bir önem taşımadığını ifade ettiler. Mutlu olmayan 23 kadından 3 tanesi eşlerinin maddi imkânsızlıklarından şikâyetçidirler. Bunlara göre, eşleri isteseler, biraz daha "imkânlı" bir hayat sağlıyabilirler. Ama eşlerinin tembel ve uyuşuk tabiatları onların hayattan daima geri plânda kalmalarına sebep olmuştur.

Yine, mutlu olmadıklarını ifade eden 20 kadından bir kısmı, eşle-

rinden en ufak teferruata kadar şikâyetçi oldukları halde, "Eşinizi hâlâ seviyor musunuz?" sorusuna net olarak, "Hayır" diyemediler. Bu, genel olarak, bir kadının, eşinin yerine başka bir erkeği koymadıkça ondan hissî yönden tamamiyle kopmasının oldukça zor olduğunun bir delilidir.

Şikâyetlerin çoğu da zaten, sevginin karşılık görmemesinden doğuyordu. Oysa ki aynı konuşmaları erkeklerle yapan AKİS muhabirleri, eşlerinden bu kadar şikâyet etmiyen, daha ufak şikâyetlerle yetinen erkeklerin bile artık eşlerini sevmediklerini kolayca ifade ettiklerine şahit oldular. Buna karşılık, sadakatsizlik konusunda daha cesaretsiz görünen kadınlarda ilgiyi çeken husus, evlilikte hayal kırıklığına uğramış pek çok kadının evlilik dışı ilişkiyi ayıplamadıklarının, hattâ bunu istediklerinin tespit edilmiş olmasıdır. Cebecide oturan L.Ö. bu konuda şunları söyledi:

"— Beni bu derece muhafazakâr yetiştiren, bir erkeğin esiri haline getiren ailemi hiçbir zaman affetmiyeceğim. Çok bedbahtım. Hemen her gece, rüyamda kendimi uçsuz bucaksız bir yeşillik üzerinde yürürken görürüm. Yanımda hep tanımadığım, fakat beni huzura kavuşturan bir erkek hayali vardır. Uyanırım, onun beni nezaketle okşadığını, sevdiğini, bana tatlı sözler söylediğini tahayyül ederim. Ama sokakta, dairede, yazın plâjda rastladığımı hissettiğim bu erkeğe, gözlerimi bir türlü kaldırıp bakamam. Eşim ise her kadınla bir bakışta dost olur. Dar imkânları içinde, kadınlarla eğlenmenin yollarını bulur. Kendisinden birkaç kere ayrılmayı düşündüm. Hayatımı kazandığım için, çocuğumuz da bulunmadığından, bu, oldukça kolay birşeydi. Ama o, kurulu düzenini bozmak istemez. İyi, yemek yaparım diye mi, kendisine yardımcıyım diye mi, bilmem, benden ayrılmaya razı olmuyor. Ben de bazen, 'Hiç olmazsa geceleri bir sinemaya gidebiliyorum ya, bu da bir şeydir' diyorum. Dairede, eşinden ayrılan bir arkadaşımın buna benzer konularda çektiği zorlukları gördüm. Bir tiyatroya gitmek için, bir yaz gecesi biraz yürüyüp hava almak için bir kadının daima eşe - dosta başvurması gerçekten çok güçtür."

"Eşinizi hâlâ seviyor musunuz?" sorusuna açıkça menfi bir cevap veremiyen pek çok kadın, "Onu aldatıyor musunuz?" sorusuna "Ne gezer!.. Ah, yapabilsem!... İmkânım yok. Benden geçti" gibi cevaplar verdiler. Bu, kocalarını aldatmıyan pek çok kadının, mânen buna hazır olduklarını göstermektedir.

Gecekondu bölgesinde bir aile
Tatmin dediğin ne ki?

"Mutlu olmayı öğrendim"

Çok mutlu olduğunu söyleyen kırkiki yaşındaki ince, zarif, bakımlı kadın:

"— Gerçekten, ikimiz de evlilikte çok mutluyuz" diye söze başladı. Sonra şöyle devam etti:

"— Mutluyuz ama, evliliğimizin ilk gününden itibaren hiç bir zorlukla karşılaşmamış olduğumuzu asla düşünmeyiniz. Zaten böyle bir hayat herhalde çok fazla heyecansız ve renksiz olurdu. Anlaşamadığımız meseleler oldu. Tartıştık. Ama, olumlu sonuca varmak için, sesimizi yükseltmeden, çirkinleşmeden, birbirimizi kırmadan tartıştık. Bazan birbirimize kızdık ve sustuk. Ama bu da, daha sâkin bir zamanda derdimizi birbirimize daha iyi anlatabilmek içindi. Meselâ hatırlıyorum; ilk evlendiğimiz zamanlar, daima çalıştığım için, yemek işini birkaç defa ihmal etmiştim. Eşim ise muntazam sofra bekliyordu. Birgün bana surat astı. Yemek geciktikçe suratı daha da artıyor, benim ise telâştan bacaklarım birbirine dolanıyordu. İçimden ağlamak geliyordu. Çünkü o gün çok yorgundum. Dairede yorulmuştum, çarşıda yorulmuştum, ay halim vardı. Eve dönünce, elbise bile değiştiremeden mutfağa koşmuştum. Ama işte, yine de eşimi memnun edemiyordum. Yemeği sessiz yedik. O gece, yatmadan önce durumu kendisine anlattım: Muntazam sofrayı ben de istiyordum. Hattâ o akşam, eve yeni bir örtü ile gelmiştim. Ama çarşıya onun da gitmesi gerekecekti. Eşim buna önce çok şaştı. Babası hiç çarşıya gitmezmiş, annesi zaten onun aldıklarını beğenmezmiş filân... Bu, onun için yepyeni bir tecrübe olacaktı.

Eşim, o günden sonra, alışverişi mükemmelen öğrendi. Ama, ben de soframızı bir tek defa ihmal etmedim. Evlilik, bence böyle ufak şeylere ve bunun yanında sevgi gibi, cinsel münasebet gibi daha büyük şeylerin âhenkle yürümesine, birbirine bağlanmasına, iyiniyet kadar bilgiye bağlı bir şeydir. Evlilik de, aşk da, mutluluk da öğrenilen şeylerdir. Gelir diye beklersek, hiçbir şey gelmez!"

Mutluluğun şartları

Aynı kadın, kendisinin, gençkızlığında hiçbir cinsel eğitime tâbi tutulmadığını, nişanlanmadan önce herhangi bir tecrübe geçirmediğini de sözlerine ekledi. Ama nişanlılık devresinde bu konuda gerekli bilgileri yayınlardan ve daha sonra nişanlısından ufak tefek tecrübelerle öğrenmişti. Buna rağmen, uzun bir süre tam cinsel tatmine kavuşamamış, fakat bu konuda tecrübeli olan eşiyle konuşmaktan sakınmamıştı. Karşılıklı mutlak sadakate inanıyordu ama, hiçbir zaman eşini kontrol etmemişti. Tek ölçü, evdeki karşılıklı ilişkileri idi ve bunun için de aldatılmadığından emin bulunuyordu. S. G., evliliğin yeknesaklığa düşmemesi için de daima müşterek yeni projelerin eşlerce beraber yürütülmesine taraftardı. Birlikte çalışarak bir ev sahibi olmak, kışın başında, onbeş günlük yaz tatilini geçirecek sayfiye yerini birlikte seçmek, birlikte bir ahbaplık kurmak, iyi bir tiyatro eseri seyretmek, mutluluklarına çok yardımcı olmuştu.

Mutluluğu bilgiye ve eğitime dayandıran S. G., ailede meydana gelen her yeni olayın dikkatle izlenmesini tavsiye etmektedir. Çünkü şartlardaki değişiklikler bazan, eşlerin davranışında da değişikliği gerektirecek niteliktedir. Meselâ ailede ekonomik şartların değişmesi, bir çocuğun dünyaya gelmesi, evdeki bir büyüğün ölümü, eşlerin dikkatle izliyecekleri önemli olaylardır. Çocuk beklediğini anlayan S. G., herşeyden önce bu çocuğu, ilk günden itibaren eşiyle paylaşmaya karar vermiş. Çocukluğunun kötü bir hatırası, bu konuda kendisine çok yardımcı olmuş. Çünkü küçük kardeşi doğduğu zaman, bunu yalnızca annesinin benimsediğini S. G., acı acı hatırlamakta imiş. Evet, bir süre işinden uzaklaşan S. G. çocuğunu taşımasını, doğurmasını, emzirmesini ve yedirip içirmesini arzu ile kabul etmiş. Ama daha ilk günden, babanın bu çocuk üzerindeki etkilerini kendisine hatırlatmış, bu konuda birlikte kitaplar okumuşlar, konferanslara gitmişler ve onu doğmadan severek, heyecan içinde birlikte beklemesini bilmişler.

Çocuk, bu aileye mutluluk getirmiştir.

Oysa ki yirmidört yaşındaki N.E. için durum, bunun tam tersidir. N. E., hamile kalıncaya kadar, üç yıl, eşiyle kavgasız, gürültüsüz bir hayat yaşamıştır. Fakat N. E.'nin küçük bir memur olan eşi, bu hamilelik olayından sonra kendisine hiç yaklaşmamıştır. Karnında çocuğunu taşıyan karısından âdeta iğrenerek, eve geç gelmeye, gezip tozmaya, genç kadını kaderiyle başbaşa bırakmaya başlamıştır. Bunun üzerinedir ki N. E., çocuktan da, eşinden de, hayattan da birden nefret etmiştir. Bir doktora başvurmayı düşünemediği gibi, kimseye de bu konuda danışamamıştır. N. E., yirmidört yaşında, cinsel hayatları iğrenç, korkunç erkekleri günahkâr addetmektedir. Eşiyle arasında herşey ölmüş, çocuk ise âdeta bir belâ, bir yük, bir günah meyvası olmuştur. N. E., ekonomik bağımsızlığa sahip olmadığı ve gidecek yeri bulunmadığı için evliliğini devam ettirmektedir. Arada sırada içerek, kendisine sahip olmak isteyen kocasını ise korkunç bir canavar olarak görmektedir.

Anlaşamayan bir karı - koca ve çocukları
Sebep: Cinsel eğitim eksikliği

Niçin aldatıyorlar?

Mutlu olmak için, zaman zaman, kısa süre ile eşini aldattığını itiraf eden R. T. dışında, eşlerini aldatan bütün kadınlar, evlilikte çok mutsuz olduklarını ifade etmektedirler. Pek çoğunun kocaları, kendilerine, evliliklerinden kısa bir süre sonra ihanet etmeye başlamışlar, intikam hissi, genel olarak, kadınların sadakatsizliğinde en önemli faktör olmuştur. Ancak, bunun aynı hisle devam etmediği, bazı kadınlarda da bunun ancak bir bahane ve mazeret olduğu hissi hakimdir. Evliliğinin birinci yılında kocasına ihanet etmeye başlayan ve on yıldır devamlı surette sevgili değiştiren 28 yaşında genç ve güzel bir kadın şu itirafta bulundu :

"—Evlendiğim zaman, kocamı aldatabileceğimi hakikaten aklımdan geçirmezdim. Onunla flört etmiştik, sevişiyorduk. Evlendikten üç ay sonra işleri için Avrupaya gitmesi gerekti. Durumumuz müsaitti. Ben de gitmek istedim. Bunu, muhtelif sebepler göstererek engelledi. Kendimden öylesine emindim ki, kocamdan şüphe etmek aklıma bile gelmedi. Zaten çok saf ve temiz bir çocuktum. Birbirini seven, her yönden tatmin eden iki insanın birbirini aldatmasını anlıyamazdım.

Kocam iki ay Avrupada kaldı ve döndü. Yaz gelmişti. İstanbulda, Çiftehavuzlarda sayfiye evine çık-

mıştık. Ben öğle uykusuna yatmıştım. Birden uyandım ve balkonda bir arkadaşıyla konuşmakta olan kocamın anlattıklarını çok açık şekilde, istemiyerek duymaya başladım. Kocam Avrupada tanıştığı bir kadından bahsediyor, bu kadınla olan ileri münasebetini arkadaşına anlatıyordu. Sonuna kadar, nefessiz dinledim. İçimde birşey kanamaya başlamıştı sanki. Bu sırada o, odaya girdi. Beni okşıyarak uyandırmak istedi.

Üvey anne ile büyümüş, çok ıstırap çekmiş, küçük yaştan hislerimi gizlemesini öğrenmiştim. Birkaç gün sustum. Ama kararımı vermiştim. Kocamı, balkonda onun maceralarını dinleyen arkadaşıyla aldattım. Artık kocama tahammül edemiyordum ama, çok iyi kazanıyordu, beni sıkmıyordu. Sık sık Avrupaya, iş seyahatlerine gidiyor, akşamları iş ziyafetlerinden geç geldiği oluyordu. Artık bütün bunlar bana hiçbir şey demiyordu.

O, üçüncü senede tekrar bir seyahate çıkarken beni de götürmek istedi ama, kolaylıkla reddettim. O sırada üçüncü âşığımla beraberdim ve kocamın gitmesini dörtgözle bekliyordum."

Dikkate değer örnekler

Kocalarını aldattıklarını itiraf eden 10 kadından yalnız bir tanesi vicdan azabı ve üzüntü duyduğunu söyledi. Çünkü, A. T.'ye göre, kocasının bu işte hiçbir suçu, günahı yoktur. A. T., ailesinin ısrarı üzerine, durumu iyi olduğu için onunla evlenmiştir. Ama A. T., evlendikten birkaç ay sonra, vaktiyle flört ettiği gence rastlamış ve onunla bir plâjda buluşmuştur. A. T. bu gençle çok yakın bir ilişki kurmuştur ve onunla birgün evlenmeyi de aklından geçirmektedir. Ancak eşinin kendisine gösterdiği güven ve iyilik, A. T. ye ıstırap vermektedir. Derin bir ruhi kriz içindedir. Kocası ile arasında cinsel anlaşma yoktur.

N. Ü., kocasını ilk defa, kendinden on yaş küçük bir gençle aldatmış, sonra aynı şekilde, fırsat buldukça bu işe devam etmiştir. Sebep, eşinin ihanetidir. Çünkü N. Ü. nün eşi, fizyolojik sebeplerden ötürü, başka kadınlarla ilişki kurmak zorunluğunda olduğunu, yakalanınca, karısına itiraf etmiştir. Kocasına göre, bir erkeğin, yaş kırkı geçtikten sonra yeni heyecanlara ihtiyacı vardır. Bu, genç kalmanın, erkeklik gücünü kaybetmemenin tek çıkar yoludur.

N. Ü., kocasından intikam almayı düşünmediğini, fakat onun sözlerini doğru bularak, kendi hesabına da deneme yaptığını, şimdilik bundan memnun kaldığını söyledi.

S. S. 'nin derdi daha başkadır. Şahsiyeti zayıf olan eşinin birçok işlerinde kendisine yardımcı olduğunu, fakat çevredeki erkeklerin bundan faydalandıklarını, kendisine rahat vermediklerini, ailenin işlerini yürütmek için, bazan bunlara - istemiyerek - evet dediğini ifade etti. Eşi, sosyal durumunu, çocukları ise sürdükleri hayatı az-çok buna borçludurlar ama, S. S. çok kurnaz bir kadındır ve yaşadığı çevrede, buna rağmen sevgi ve saygı toplamasını bilmektedir. Aşırılığa gitmekten, dikkati çekmekten çekinmektedir. Yani ikiyüzlü bir hayat sürmektedir. Kadınlığını daima çıkar için kullanmaya alışmıştır.

Bazı kadınlar da, bilinçsiz şekilde, iyi vakit geçirmek için, önlerine çıkan erkeğe hayır demesini bilemedikleri için, kocalarında aradıklarını başkalarında bulur gibi oldukları için kocalarını aldatmaktadırlar. Bunlar çoğu zaman, aradıklarını başka erkeklerde de bulamadıklarından, kocalarından ayrılmamışlardır ama, her yeni hayal kırıklığı kendilerini yeni bir mâceraya sürüklemiştir. Bu kadınlar, gençkızlıkta hayallerinde yarattıkları "ideal erkek" tipi peşindedirler. Bu erkeği bulmadan kendi kendilerine yeterli olabilmeyi akıllarından bile geçirememektedirler.

M. S. :

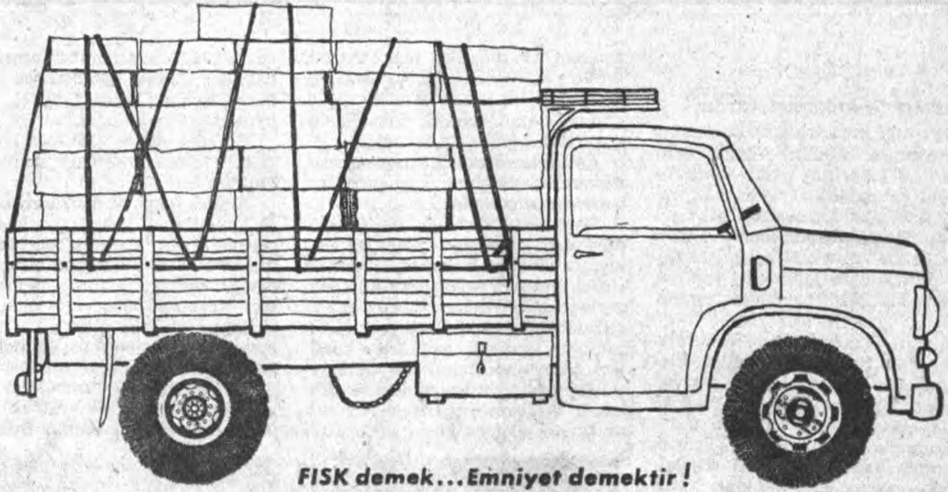
"—Hayatımdan pek çok erkek geçti ama, şans yardım etmedi. Ömrümün sonuna kadar seveceğim, sadık kalacağım erkeği arıyorum" dedi.

Ancak M. S., aradığı erkeğin tipini belirli, kesin çizgilerle anlatamadı !

Dâvanın kökleri

Evlilikte aradıklarını bulamayan kadınların çoğunluğu, eşlerinin ihmalinden şikâyetcidirler. Evlilik hayatını devamlı bir flört olarak kabul etmişlerdir ama, flörtte erkekle kadının tanıştığı ilk günü aramaktadırlar. Hani erkek, kadını elde etmek için her fedakârlığa, her çeşit nezakete hazırdır, şefkat ve aşk doludur, safi düşüncedir ya... Pek çok kadın, evlilikte, aynı sebepten ötürü, cinsel tatminsizlikle karşılaşmıştır. Meselâ L. A., eşinin sık sık kendisine sahip olmak istediğini, fakat bundan sonra derhal sırtını dönüp uyuduğunu anlattı ve bu yüzden, cinsel hayattan hiçbir zevk duymadığı gibi, eşinin bu kaba hareketinin kendisini mânen de yıktığını belirtti.

Mutlu olmak isteyen, mutluluk peşinde koşan pek çok evli kadının müşterek tarafları, romantik oluşlarıdır. Biraz sevgi, biraz iyiniyet ve ihtimamla eşleri belki bu kadınları yeniden kazanabilirler, ama erkeklerin şikâyetleri de bundan çok değişik değildir ki !..

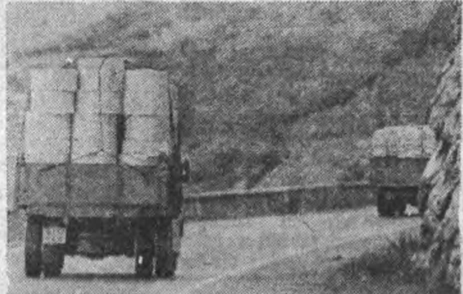

Süper kauçuk POLI-B ile imal edilen FISK lâstikleri daha fazla emniyet sağlar!

Karayolu ile yapılan nakliyatın artmasına paralel olarak ağır tonajlı vasıtaların da sayısı süratle çoğalmaktadır. Bu vasıtalarda kullanılan lâstiklerin de daha sağlam yapılı ve tam takviyeli olması zaruridir.

Fisk lâstikleri fazla yüke, sarsıntılara ve en sert darbelere karşı çok dayanıklıdır. Geniş tabanı, dişlerinin özel şekli ve yumuşak yanakları sayesinde Fisk her türlü yola kolaylıkla intibak eder. Vasıtanızın motorunu yormadan tam çekiş sağlar.

Fisk, kolay ısınmaz. Münhasıran naylon ipliklerle imal edilen Fisk, kilometreleri aşarken can ve mal emniyeti bakımından her an güvenebileceğiniz lâstiktir.

Rampalardakı virajlarda her zamandan fazla ihtiyatlı olmak lâzımdır. Eğer vasıtanıza kaliteli lâstikler takılı ise seyahatiniz daha emin geçecektir

FISK

"Çocuklu" lâstik FISK yolculukta emniyettir

İşçiler

"Ankarada hükümet vardır"

Haksızlığı protesto için Çorumdan Ankaraya "Ölüm Yürüyüşü"ne çıkan 54 temizlik işçisi şimdi İstanbul yolundadır. "Biz Ankaraya neden geldik? Ankarada hükümet vardır. Hakkımızı hükümetten alırız diye geldik" diyen 27 yaşındaki Cuma Sarıçam da İstanbul yolunda "Ölüm Yürüyüşü"ne devam etmektedir.

Ankaraya gelen işçiler, oy verdikleri AP'nin başını göremediler. Emniyetçilerin manevralarıyla perişan oldular. Demirel, işçilere saat 13 için randevu verdiği halde, o saatte makamında bulunamadı. Yürüyüş sırasında kendilerine soru sormak isteyen gazetecilere, aldıkları talimat gereğince, "Biz bilmeyiz. Sendikaya sorun. Yürüyüş sessiz yürüyüştür, konuşmak yasakmış" diyen işçiler, Başbakanlığın önünde oturarak, yorgun ayaklarını dinlendirmeğe çalıştılar. Sendikanın farfara bir ilgilisi ise, işçilerin bu sükûtuna karşılık, durmadan konuşuyordu :

"— Dünyanın en uzun protesto yürüyüşünü yapan sendikamız..."

Bu top sakallı sendikacı, sivil polisler yanına yaklaştığı anlarda, etrafa duyuracak şekilde şöyle diyordu :

"— Bazı gazeteciler de bizim ağzımızdan lâf almak istiyorlar. Bizi Hükümete karşı gibi göstermeğe çalışıyorlar.."

Çorum Belediye Başkanının yaptığı açıklamaya göre, Demirel duruma müdahale etmiş ve Belediye Başkanına telefonda -aşağı yukarı- şöyle demiştir: "Muhterem Belediye Başkanı Kemal Demirer beyefendi! Bu işçiler neden yürüyorlar? Danıştay kararını uyguladınız mı? Neden uygulamadınız? Size bu soruları sormak istemezdim. Çünkü siz millî irade ile o makama gelmiş bir insansınız..."

İşin esası

Çorum Belediye Başkanı Kemal Demirer -nâm-ı diğer Johnson Kemal- tam bir demagogdur. Süslemeli konuşma ile edebiyatı eş anlamda sananlardandır. AP adayı olarak seçimlere katılana kadar CHP'li gözükmüştür. MBK zamanında birçok jurnallarda bulunmuş, "DP'nin kendisini oradan oraya sürgün ettiğini" söylemiştir. Sonra "millî irade" edebiyatlı döneme gelinmiştir. Çorumdan AP senatörü olan Allahlık bir zat da, bu demagoji ustasıyla tanışmıştır. Johnson Kemal, kaşını gözünü oynata oynata, havaleli konuşmalar yapmağa başlamıştır.

Çorumun dikkatli bir gazetecisi, Demirerin seçim konuşmalarını şöyle anlatmaktadır:

"— Kemal Demirer, bizim ortaokul tahsilimizden tanıdığımız edebiyatçı edebiyat hocalarındandır. Seçim konuşmalarında önce kürsüde, şöyle bir 360 derecelik boy gösterisi dönüşü yapar, sonra mikrofonu tutar ve saatlerce hava-civa konuşur. Ama, 'dini dinim, kini kinim, aziz Çorumlu kardeşlerim' diye başladığı konuşmalar, Türkiyenin en mutaassıp bölgesindeki halkı etkilemektedir."

Kemal Demirer, kendisinden önceki Belediye Başkanının yol açmak için duvarlarını kısmen traş etmek istediği ve Belediye plânında kabul ettirdiği bir cami ile ilgili çok basit bir projeden bile uzun uzun yararlanmıştır.

Demagoji sanatı sayesinde "millî irade"yi keklik gibi çantaya indiren Kemal Demirer, Belediye Başkanlığından sonra şehirde imar faaliyetlerine başlamış ve kazı makinesi almak isteyince, birçok "milliyetçi" politikacımız gibi, gözlerini Johnson'a dikmiştir. Başkan Johnson'a emsalsiz bir "kaside" döktürmüş, "Johnson'un, kardeş ve büyük müttefikimiz amerikan halkının Çorum Belediyesine yardım etmesini, birkaç grayder göndermesini" rica etmiştir.

Bu mektuptan sonradır ki kendisine Johnson Kemal denilmeğe başlanmıştır.

Kemal Demirer, makamında, üstü kalın camlı, güzelce bir masada çalışmaktadır. Masanın üzerinde, oldukça büyük, şahlanmış bir kırat heykeli bulunmaktadır. Demirerin son kozunun bu heykel olduğunu söyleyen mahalli aydınlar, şehre her gelene bu heykeli görmelerini salık vermektedirler.

Makamında gürültücü bir kimse olan, önüne gelene yüksek sesle hitap etmekten hoşlanan Demirer, makamına gelen subaylarla da sıkı-fıkı olabilmiştir. "Koskoca bir Belediye Reisi olarak" bu subaylara çay, kahve ısmarlamakta, onlar ceplerinden sigara çıkardıkça, masasından fırlayıp, kendi tâbiri ile, "Ordu mensupları"nın sigaralarını yakmaktadır.

Çorumlu İşçiler
Bitmeyen çile

Çorum Belediye Başkanı, basına yaptığı açıklamalarda, işçilerin 970 lira aylık istediğini söylemiştir. Oysa bunun gerçekle ilgisi ilişkisi yoktur.

Ekmek kavgası

Çorum Belediyesinin temizlik işçileri 72 kişiden ibarettir ve hepsi de Genel - İş Sendikasının mahallî teşkilâtının üyesidir. Toplu sözleş-

me görüşmelerine başlandığı günlerde Sendika, günde ortalama 9 lira brüt yevmiye ve 1 lira yemek parası alan işçilerin ücretlerinin bir miktar artırılmasını istemiştir. Bu, yemek ücretlerine 225 kuruşluk bir ilâvenin yapılması demektir. Belediye bunu kabul etmemiş, tarafsız arabulucular seçilmiş ve arabulucular ilâvenin 75 kuruşluk kısmının hemen, 125 kuruşluk kısmının ise 1967 malî yılı başından itibaren yapılmasını istemişlerdir.

Belediye Başkanı bunu kabul etmemiştir. Belediye Meclisinin CHP'li üyesi, müzakerelerde Belediye Başkanı Demirer'in baş destekleyicisi olmuştur.

Demirer, toplu sözleşme anlaşmazlığı ve grev hazırlıkları ortadayken, Meclisten bir karar geçirmiş, Belediye hizmetleri için kadrolar istemiş ve almıştır. Kadrolar 250 ve 300 liralık olmak üzere iki kısımdır.

Belediye Başkanı, bu kararı aldıktan sonra, greve gideceklerini söyleyen sendikacılara önem vermemeğe başlamış, basın mensuplarının ve diğer bazı kişilerin arabuluculuk çalışmalarında kuzu gibi görünürken, birden aslan kesilmiştir. Bunun üzerine Sendika, grevin başlıyacağını açıklamıştır.

Belediye Başkanı ise, yakın bir matbaada binlerce broşür bastırmıştır. Bu broşürlerde, işçilerin Belediyeden 970 lira talep ettikleri iddia edilmiştir. Belediye zabıta memurları, bu broşürleri, şehirdeki bütün dükkânlara, camlara yapıştırmışlardır. Esnaf, olayı şöyle anlatmaktadır:

Önce bir zabıta memuru gelmiş, broşürleri vermiş.

"— Sen bunu al. İster camına yapıştır, ister yapıştırma. Ama sonunu sen düşün!" demiştir.

Arkadan başka bir zabıta memuru gelmiş, camları kontrol etmiştir.

Daha sonraki günlerde, Belediye Başkanı Johnson Kemal, Belediye hoparlörü ile bir konuşma yapmış,

"— Belediye için çalışıyorum ben. Paramız yoktur. Bütçemiz boştur. Bunlar, bir takım düşman fikirli sendikacıların kışkırtmasıdır. Bizi birbirimize düşürmek isteyenlerin elleri var bu işte. Bu sendikacılar, çöpçüler için 970 lira aylık istiyorlar. Ben bunu verirsem, hepinizin tabelâ resmini arttıracağım. Elektriğinize, suyunuza zam yapacağım.." demiştir.

Halkın durumu

Yoksulluktan başı dönmüş halk, gecekondu gibi evindeki suyun, elektriğin zam göreceğinden korkmuştur. Esnaf, itiraz etmiştir. Dargelirliler ise, "Biz memurken 500 lira alıyoruz. Vay hain çöpçüler" demeğe başlamışlardır. Greve gidilecek günlerde Türk - İş Çorumdaki üye sendika Genel - İşe bir araba ve ekip göndermiş, Çorum Belediye Başkanının tahrikleri ile galeyana gelen halk, "Komünist taşlıyoruz" diye Türk - İşin arabasını taşlamış, devirmeye çalışmıştır.

Çorum bugün bir cadı kazanı haline gelmiştir. Vali işe karışmamaktadır. Osmanlı efendisi olan Vali, bugüne kadar kendisini bu işten uzak tutmasını bilmiştir. Bu Valinin yakınlarına anlattığı bir hikâye, onun nereden nereye geldiğini gösterecek nitelîktedir. Valinin anlattığı şudur:

"— Ben İstanbulda Vali Muavini iken, rahmetli Adnan beyle bitişik odalarda çalışırdık. Gelen gidene arada bir çıkışırdım. Rahmetlinin yakınları anlatırdı. Adnan bey, 'Gene kükremeye başladı' dermiş. Neydi o günler!."

Menderese bitişik odada kükrediğini övünerek anlatan bu Vali, İller İdaresi Kanunundaki yetkisini kullanmamakta, Çorumlu işçiler de "Ölüm Yürüyüşü"nde çile doldurmaktadırlar.

Belediye Başkanının "İşçiler benden 970 lira istiyorlar" iddiasına ise hiçbir Tanrı kulu çıkıp, "Yahu, işçi de 970 lira ister mi? Bunda bir iş var" dememektedir. Halk mesire yerlerine gitmekte, şehir normal hayatını yaşamaktadır. Belediye Başkanı bütün minarelere dörder tane hoparlör taktırtmıştır.

Minarelerdeki hoparlörler gümbürderken, Ulukavak ve Nadırlık mahallelerinde, yürüyüşteki temizlik işçilerinin aileleri, açlık sebebiyle, ekini kaldırılan tarlalardan buğday taneleri toplamaktadırlar. Bugün bu insanların evinde bir tek dilim ekmek yoktur. Kendilerinden perişan durumdaki komşularıyla birlikte yaşamaktadırlar.

Zor günlere doğru

Belediye Başkanı, bir gazeteye verdiği özel demeçte, "İşçilerin iddialarının bir teki doğru çıkarsa, Saat Kulesi dibinde, kendi ipimi kendim çekeceğim" demiştir. Yedisekiz Hasan Paşa tarafından yaptırılan Saat Kulesi dibinde kendini asması beklenen Belediye Başkanı, bugün, aslında çok rahattır.

"— Çalışma Bakanı benim haksız olduğumu mu söylemiş?. Haksızsam, Hükümet olarak, vazifeleri haksızlığa son vermektir. Neden yapmıyorlar?" demektedir.

Sendika liderlerinden Hasan Okyar ise, Belediye Başkanının demecine cevap vermiş, "Başkanın sözlerinde milli iradenin kimin tarafından tecelli ettirildiğini bilememenin unutkanlığı vardır, Anayasayı inkâr vardır. Biz, çocuklarına acıdığımız için kendisini asmasını değil, istifasını istiyoruz" demiştir.

İşçilerin Ölüm Yürüyüşünü Milliyet Gazetesi adına izleyen Mete Akyol ise, 54 işçiden 53 tanesinin AP'li olduğunu tespit etmiştir! Yürüyen işçiler, "Çektiğimiz de, yürüdüğümüz yol da bize azdır" demektedirler.

Şu günlerde Doğu Anadoluda bir deprem olmuş, Doğulu vatandaşlarımızdan binlercesi, kışın yolu kapanan, sağlık imkânlarından yoksun bu fakir dünyalarından ebediyen ayrılmışlardır. Başbakan Demirel Doğu Anadoluyu gezmiş ve enkazlar üzerinde bol keseden vaadlerde bulunmuş, "Zelzele, Cenabı Hakkın takdiridir" gibilerden nutuklar atmıştır.

Devlet Doğuya yardım etmek durumundadır. Bütçede para yoktur. Fakir fukaranin vergi yükü ağırdır ve daha da ağırlaştırılmak istenmektedir. Çorumlu işçiler, arkalarında çocuklarını, eşlerini, analarını bırakmış, sonu bilinmez bir yere doğru yürümektedirler.

Komünist Çin

Mao ve mirası

Komünist Çinde bir süredir devam edegelen siyasal sarsıntılar, geride bıraktığımız hafta içinde açığa çıkan bir gelişme ile gerçek anlamını kazanmış bulunmaktadır. Artık öyle anlaşılmaktadır ki, bu sarsıntılar, Çin Halk Cumhuriyetinin kurucusu Mao Çe-tungun kendi halefini kendi eliyle seçmek istemesinden doğmuştur.

Mao'nun kendi yerine bırakmak istediği adam, geçen hafta belli olmuştur. Bu, Komünist Çinin 1959 yılındanberi Savunma Bakanlığını yapan Lin Piao'dur. Geride bıraktığımız Perşembe günü Pekinde yapılan büyük bir gösteride -Çindeki gösterilerde bunlara katılanların sayısı binlerle veya yüzbinlerle değil, milyonlarla sayılır- Lin Piao, Mao Çe-tungun hemen sağında yer almış ve halka Mao adına bir konuşma yaparak, bu toplantıya katıldıkları için teşekkür etmiştir. O gece toplantının ayrıntılarını bütün Çine yayınlayan Pekin radyosu, Lin Piao'nun adını hemen Mao'dan sonra anmıştır ve Savunma Bakanından "Mao'nun çok sevgili arkadaşı" diye söz etmiştir. Oysa, daha son günlere kadar Çin hiyerarşisinde ikinci sırayı işgal eden devlet başkanı Liu Şao Çi listenin pek altlarına düşüvermiştir. Başbakan Çu En-lai ise şimdilik üçüncülüğü kimseye bırakmış değildir.

Lin Piao'nun Mao'nun mirasına konacak adam olarak belirmesi bütün dünyada çeşitli yorumlara yol açmıştır. Bu yorumların çoğunluğu hiç de iyimser değildir. Hatta ünlü The Economist dergisi bu konuyla ilgili olarak yazdığı başyazıya "Üçüncü Dünya Savaşı" diye başlık bile atmıştır. Çünkü, Mao'nun yaptığı seçim, genellikle, Pekinin dünyanın dört bir köşesindeki huzursuzlukları körükleyip desteklemeye devam edeceğini gösteren kuvvetli bir belirti sayılmaktadır.

Gerçekten, Lin Piao böyle bir politikanın adamıdır. Geçen yıl yayınladığı "Halk Savaşları Üzerine" başlıklı bir yazısında dünyanın taşrasında, yani Asya, Afrika ve Lâtin Amerikada patlak verecek çete çarpışmalarını Komünist Çinin mutlaka desteklemesi gerektiğini savunmuştur. Lin Piao'ya göre, Amerika ile Batı Avrupada -kendisi buralara "Dünyanın Kentleri" adını vermektedir- yaşayan emperyalistleri çevreleyip yenmek için başka çare yoktur.

Çeşitli yorumlar

Lin Piao'nun bu yazıyı yayınlamasından buyana bir yıl geçmiştir. Bu bir yıl içinde burnunu Çin dışındaki pek çok maceraya sokan Pekin, önemli dış politika başarısızlıklarına uğramıştır. Komünist Çinin Afrikadaki etkisi birdenbire çok azalmış, tarafsız blok savaş kundakçısı bir dış politikayı benimsemeye yanaşmamış, Endonezya komünistleri, bazı söylentilere göre, sayısı bir milyona yaklaşan kurban vermişlerdir. Bu durumun, Pekinde, daha gerçekçi bir dış politika izlenmesini isteyenler kadar Komünist Çin ordusunun Lin Piao'nun savunduğu gibi bir ihtilâl ordusu değil, fakat tıpkı Amerikan ve Sovyet orduları gibi düzenli bir çağdaş ordu olmasını isteyenleri de kuvvetlendirmesi gerekirdi. Fakat Mao, ağırlığını, geçen yıllarda fazla bir yere ulaşamamış olan ihtilâlciliği savunanların arkasına koymuş ve önce politik kademelerde, onun arkasından da orduda yapılan bazı temizliklerden sonra, Lin Piao Çin liderinin muhtemel halefi ilân edilmiştir.

Mao Çe-tungu bu davranışa iten nedenler hangileridir? Bu soru hemen hemen herkes tarafından bir başka türlü cevaplandırılmaktadır. Fransız yorumcuların büyük çoğunluğuna göre Mao'nun bu davranışının altında Vietnam savaşının giderek şiddetlenmesi olayı yatmaktadır. Birleşik Amerikanın Komünist Çini şu veya bu biçimde dize getirmek istediğine inanan Mao, devlet gemisinin dümeninde halk savaşlarında uzman olan ve Korede koca Amerikan ordularına kafa tutan bir askerin bulunmasını, daha uysal tavırlar takınmak taraflısı parti adamlarının bulunmasına tercih etmektedir. Amerikalı yorumcular ise, kendi işlerine daha uygun geldiği için olsa gerek, bu gelişmeleri Komünist Çindeki siyasal ve ekonomik güçlüklere bağlamakta ve 700 milyonu aşkın bir kütleye devamlı bir ihtilâl heyecanı vermenin kolay olmadığını söyleyerek, bu heyecanı ancak devamlı bir dış tehlike ve çatışma havasının ayakta tutabileceğini ileri sürmektedirler. Bu yorumculara göre, Lin Piao bu havayı en iyi yaratabilecek adamdır.

Bütün bu olup-bitenlere rağmen, Komünist Çindeki iktidar çekişmesinin kesin olarak sonuçlandığı söylenemez. Asıl çekişme, Mao ortadan çekildikten sonra başlayıp sonuçlanacaktır. Bu bakımdan, Komünist Çin olaylarını asıl bundan sonra dikkatle izlemek gerekir.

Deprem TRT ve Fırsatçılar

Faruk GÜVENÇ

Doğudaki deprem felâketine üzülmeyen bir insan tasavvur edebilir misiniz? Bir türk demiyorum; "bir insan" tasavvur edebilir misiniz? Herkes üzüldü, hepimiz üzüldük; şimdi elbirliğiyle, gönül birliğiyle yaraları sarmıya ve avunmaya çalışacağız. Tabiat yasası bu. Atalarımız boşuna dememişler "ölenle ölünmez" diye. Erzurumdan kara haber gelir gelmez TRT'de bir toplantı yapıldı ve "eğlence" programlarının kaldırılarak sadece ciddi müzik programlarının yayınlanmasına karar verildi. Dans müziğinin, oyun havalarının yerini senfonik eserler, klâsik türk müziği aldı. Benim aklım eskidenberi almaz bu çeşit program değişikliklerini. Bir kere, nekadar titiz bir elemeden geçirirseniz geçirin, klâsik türk müziğinden aşk şarkılarını, bir senfoniden menuet veya scherzo gibi keyifli bölümleri ayıklıyamazsınız. Bu, bir. Onun için Radyo ya değişiklik yapmaz programlarında, ya da tamamen susar, belirli saatlerde sadece haber verir.

Bunun dışında, bölgesel bir felâketin ağır havasını kesintisiz olarak bütün memleket yüzeyine yaymayı da doğru bulmam ben. Cephelerde binlerce insan ölürken, savaşan ülkelerin radyoları mateme girmemiştir, eğlence yerleri kapanmamıştır. Bu, iki. Aklı başında olanlar acı deşmekten sadistçe zevk almaz, yaraları sarmaya, acıyı unutturmaya çalışır. Bu, dünyanın her yerinde böyledir. Sonra, herkesin avunması birbirine de benzemez. Meselâ ben, büyük bir acım olduğu vakit müzik dinlemek isterim. Ama her çeşit müzik.. Bir Bach, bir Brahms veya Aznavour.. Annem öldüğü vakit de böyle yaptım, kardeşimle babam öldüğü vakit de.. Kim menedebilir beni bundan? Hem kuzum, biz kimi aldatıyoruz? Hindistanda açlık varken, Vartoda zavallı vatandaşlarımız ekmek bulamazken, Kordonda alnının teriyle kazandığı ekmeğini yemeğine katıl eden İzmirliye kızmaya ne hakkımız var? Bu dünya böyledir, tabiat yasalarını tersine çevirmeye kimsenin gücü yetmiyecektir. Biri ağlarken öteki güler, biri açken diğeri yer, biri ölürken öbürü doğar. Öyleyse radyolar deprem olunca, gemi batınca, büyüklerden biri ölünce her zamanki saçma uygulamalarından vazgeçip ya tamamen susmalı, ya da normal programlarına devam etmelidir. Eğer oyun havaları sizi rahatsız ediyorsa radyonuzu açmazsınız, tesellinizi oyun havalarında bulacaksanız açarsınız. Ama beni başkalarının uygun gördüğü şekilde üzülmeye veya eğlenmiye kimse zorlayamaz.

Evet, bütün bu sebeplerden, radyoların her felâkette Beethoven ile Dede Efendi yayınlamasının karşısındayım ben. Son yılların bu saçma uygulaması yüzünden, beklenmedik bir saatte bir senfoni duyduğum zaman yüreğim hop eder oldu.

★

Bu, madalyonun bir yönü. Doğu depreminden sonra, bu depremi ve bu büyük acıyı kendi küçük çıkarları için istismar eden, aşağılık politikalarına âlet eden bazı gazeteleri okuyunca tüylerim diken diken oldu ve tiksindim. TRT mayası bozuk bir radyoymuş, Doğu kan ağlarken, o gazetecilerin yüreği acı ile sızlarken, Ankara ve İstanbul radyoları göbek atıyormuş, terbiyesizce şarkılar söyliyen bar artistlerinin şarkılarını çalıyormuş! Bir sütunda bunu okuyorsunuz, öteki sütunda Katerinanın Prens Pepnin'e "ben seni gençleştireceğim bu gece" dediğini; bir başka köşede "Eğlence Yerleri" nin ilânını.. Vatanperverliği inhisarında tutan öteki gazete, radyonun "oyun havaları" çalmasından yakınırken, karikatürlerle, fıkralarla dolu iki koca eğlence sayfası yayınlıyor. Bir başkasında, TRT'nin Sulukule havaları çalarak vatandaşın ıstırabı ile alay ettiğini, cinsiyet değiştirerek kadın olan April Ashley'in hayatı ile yanyana okuyorsunuz. Ve ötede, matem var diye günlerden beri bütün reklâmları, tek gelir kaynağını reddeden TRT!

Hayır, hiçbirşeye aldırmıyorum da, bu bezirgânların eninde sonunda TRT'yi gereğinden fazla şişirmesinden, şımartmasından korkuyorum. Zaten kör topal yürüyen bir kurum; bir de başı dönerse ne yaparız?

Tüli'den haberler

Barometre Büyükbaba

Bir kısım AP'lilerle eski DP'liler arasında, nedense, **Celâl Bayar**dan "Büyükbaba" diye bahsediliyor. Bu yaz çok sıklaşan DP'li toplantılarından bahsedilirken birbirlerine "Büyükbaba orda mıydı?", "Büyükbaba neşeli miydi?" diye soruyorlar. Büyükbaba, toplantıların barometresi gibi. O neşeliyse, etrafını birbirinden şık eski Bakan eşleri çevirmişse, toplantı başarılı geçmiş sayılıyor! Büyükbabanın kocamışlık hikâyesine içerliyerek yeni İktidarın başları üzerine yapılan tenkitler falan unutuluyor o zaman.

Geçtiğimiz hafta eski Millî Eğitim Bakanı **Celâl Yardımcı** ve eşinin verdikleri akşam yemeğinde de Büyükbaba çok neşeliydi. **Hârika** ve Celâl Yardımcının emekleri boşa gitmedi, misafirler geç saatlere kadar oturdular. Başbakan Süleyman Demirel İstanbula geldiği zaman şerefine yemekler veren, bazı temaslarını düzenlediği söylenen **Çavuşoğlu** çifti de son zamanlarda eski iktidar mensupları arasındaki yerlerini almış görünüyorlar. Bu toplantıların vazgeçilmez misafirleri arasındalar. "Ötekiler kim?" denilirse, onlar da **Sebati Ataman**lar, **Medeni Berk**ler, **Osman Kavrakoğlu**lar, **Zeki Rıza Sporel**ler, vakit vâkit **Aslan Nihat Bekdik**ler, **Kemal Pekün**ler ve **Mümtaz Faik Fenik**ler.. Uzun zaman hiç bir yerde görünmeyen **Mutahhare Polatkan** da böyle toplantılara katılmağa başladı ama, neşeli olduğu söylenemez; aksine, yüzündeki ıstırap gittikçe derinleşiyor. **Berrin Menderes** ise büsbütün başka bir âlemde yaşadığı için, böyle toplantıların hiç birinde görünmüyor.

Sıcak ve protokol

Bulgar Dışişleri Bakanının gelişi, sıcaklar yüzünden Başkentten uzaklaşan diplomatları protokol görevine çağırdı. Yalnız, Bulgar Elçiliğinde verilen yemekte kadın kadrosu azdı. Hariciye Köşkünde verilen yemekte de erkeklerin sayısı hayli kabarıktı. Tatil için Türkiyeye gelen Prag Elçimiz **İsmail Erez**, Adisababa Elçimiz **Ziya Tepedelen**, Brükselden Parise tayin edileceğinin duyulması bazı tepkilere yol açan **Fuat Bayramoğlu** da misafirler arasındaydılar. Bulgar Dışişleri Bakanı ile birlikte gelen Sofya Elçimiz **Necmettin Tuncel**in eşi **Sevim Tuncel**, bütün toplantılarda şıklığı ve zerafetiyle dikkati çekiyordu. **Bn. Başev**in mihmandarlığını yapan **Rebap Kulay** da öyle... Protokol Genel Müdürünün eşi **Lâle Kura**, İstanbulda olduğundan, başkent toplantılarına katılmadı. Dışişleri Bakanının, Marmaris tatilinden ne kararlarla döndüğü, kararname yayınlandığı zaman belli olacak. Fakat **Bn. Çağlayangil**, çok güzel yanmış bir yüz ve fazla kilolarını eritmiş olarak döndü. Bn. Başeve gelince; Bn. Başev eskiden hemşireymiş, Hacettepe Hastahanesini gezerken çok duygulandı. Ankaranın meşhur berberi Zekinin taradığı saçlarından çok hoşlandı. Bn. Başev şık bir bulgar kadını. Beyaz işlemeli elbisesiyle birçok kadını şaşırttı. Demirperdenin gerisinde bu kadar şıklık olduğunu tasavvur etmiyorlarmış da...

Genç sosyete çok hızlı

İstanbulun genç sosyetesi çok hızlı. Partiler birbirini izliyor, Klüp Batı, Klüp 33, Suadiyedeki Klüp Reşat, Trabyadaki As Klüp geceleri, çok zaman, güneşin doğuşuna kadar uzuyor. Geçende Emirgânda **Akif Sadıkoğlu**nun evinde verilen gençler partisi de sabahın altısına kadar uzadı. **Nilüfer Sadıkoğlu** -şimdi **Daver** oldu- hürriyeti seçtikten sonra yine sık sık toplantılar

yapılıyor ama, bu seferki toplantı Akif Sadıkoğlunun değil, kızınındı. **Revan Sadıkoğlu,** altmış kişiyi bulan genç arkadaşlarını çok şık karşıladı. İstanbulun şık kadınları pantalon modasını çok seviyorlar. Revan Sadıkoğlu, kardeşi **Pemra Zorlu** ve artık Türkiyeye dönen **Varlık Yalman,** şalvarlar ve pantalonlar giymişlerdi. Pantalonsuz kadınlar da son derece şıktılar ya... Erkekler ise beyaz smokinler içindeydiler. Havuz başında geçen partinin içkisi bol, büfesi nefisti. Viski şişeleri boşaldıkça parti fena halde hızlandı, hararetlendi, bazı misafirler serinlemek için soyunup havuza girdiler, bazı erkekler ise smokinleriyle suya daldılar. İnşallah soğuk alıp hastalanmazlar!..

Efelerin torunları

Ege gençliği de Efede en hızlı gecelerini yaşıyor. Efe, Şakir Kesebirin son zamanlarda turizme merak saran kızı **Tülin Kesebir** tarafından Çeşmede açılan yeni motel. Neşeli bir orkestrası var. Efelerin torunları, sabaha kadar burada dansediyorlar. Tülin Kesebir de Bodrumdan uzaklaşmış, Çeşmeye gönül vermiş görünüyor şimdilerde. Acaba **Haşim Birkan** ne durumda?

Çeşmeden söz edilirken **Sevda Aydan** unutulamaz. Çeşme sosyetesinin hayatında onun büyük yeri var, fakat bu yaz o kadar hızlı değil. Sonbaharda Macaristana gidip konserler verecek, bu yüzden dinlenmeğe daha çok vakit ayırıyor.

Müzminler azalıyor mu?

Müzmin diplomatlarımızdan **Hamit Batu** evlendi. Elçiliğe bekâr çıkmayacak. Başkente gelen haberlere göre, çok da güzel bir seçme yapmış. Şimdi sıra **Kâmran Gürün** ve **Pertev Subaşıda. Nazif Çukruh** da evlenmeğe hazırlanırken nişanlısından ayrılmış. Bu durumda müzmin diplomatlar azalıyor mu, çoğalıyor mu, karar vermek kolay değil.

"Yorgun Ekip"in tesellisi

Bu haftanın başında Ankaranın en yorgun ekibi Bay ve Bayan **Çağlayangil, Hâlûk Kura** ve Bay ve Bayan **Tâlât Kulay** ekibi idi. Dışişlerinin bu ekibi, son zamanlarda sıklaşan yabancı ziyaretçilerden birini daha, Bulgaristan Dışişleri Bakanını, eşini ve yanındakileri ağırlayıp Başkente döndüler. Bir defa İzmire, iki defa İstanbula gittikten sonra,. Üstelik, oralarda bütün ziyaretçilerle birlikte gezilen yerler de hep aynı yerler.

Şimdi Dışişleri Bakanlığının protokolcüleri önümüzdeki haftanın başında gelecek Kral Faysalı ağırlamanın hazırlığı içindeler. Kral Faysalı Afganistan Başbakanıyla eşi takip edecek. Onlara da mihmandar olarak Tâlât Kulay ile Rebap Kulay veriliyor. Lâle Kura bir kaçamak yapıp çocuklarıyla beraber İstanbulda bir kaç gün denize girebildi ama, haftanın başında o da, eşiyle Ankaraya dönmekten geri kalmadı.

Eee, kocaları Büyük Elçi olup dışarıya çıkınca onların yanında olanların görevi, bu sıcaklarda kocaları Ankarada pişerken de yanlarında bulunmak. "Yorgun Ekip" in tesellisi, bu son misafirin de Türkiyeden pek memnun ayrılmış olmasıydı. Çağlayangilin çok iyi bir ev sahibi olduğunda ve ekibini iyi seçtiğinde artık herkes müttefik.

Kampta bir paraşütçü
Yarın göklerindir

Türkkuşu

Akvaryumda balıklar gibi

Geçtiğimiz hafta Cumartesi günü saat 18 sularında, Türkkuşunun büyük lâcivert otobüsünden Eskişehir - İnönü Plânör kampına inen Ankaralı basın mensupları, İnönü bucağının üzerinde sessiz soluksuz dolaşan kırmızı plânörleri görünce tarifsiz bir sevince kapıldılar. İçlerinden biri:

"— Akvaryumda kırmızı balıklar gibi.." dedi.

Gerçekten de, tarihî İnönü kasabasının üzerinde birkaç tane kırmızı plânör, suda balık gibi kendinden emin, dönüp duruyordu. Göz alabildiğine uzanan uçuş çayırını yalayan tatlı bir kuzey rüzgârı, C Tepesi denilen mor tepeye çarpıp yükseliyor, daha ilk andan itibaren insana bambaşka bir yerde bulunulduğu hissini veriyordu.

Akşam, Kamp Müdür Vekili Rüstem Mavitunanın hazırlattığı yemek salonuna geçildiğinde, Türk Hava Kurumu Genel Başkanı Hv. Tümg. Nuri Arslantaş, âdeta "durumu kısaca anlatayım da ona göre soru sorun" der gibi, konuşmağa başladı:

"— Arkadaşlar, Türk Hava Kurumunun başlıca gelir kaynağı olan fitre ve kurban derisine bugün, maalesef, göz dikenler çoğalmıştır. Vatandaşın hamiyyet hislerini istismar eden birtakım gerici dernekler, kuruluşlar, Türkiyenin en önemli, en müspet kurumunun gelir kaynağını sömürmektedirler. Bunlar imam - hatip okullarını yaşatma, cami yaptırma, kuran kurslarını yaşatma dernekleri, 'ilim yayma ve müessesatı diniyeyi koruma' cemiyetleri gibi, hiç olumlu yanı bulunmıyan kuruluşlardır. Hükümetçe gerekli tedbir alınmadığı takdirde, bu parazit kuruluşların faaliyetleri gündengüne artacak, her olumlu kurum gibi, Türk Hava Kurumunun da bundan büyük zararı olacaktır"

AP'li birkaç gazeteyi temsilen orada bulunanlar, Genel Başkanın bu sözleri karşısında huzursuzluk belirtisi gösterdiyseler de, seslerini çıkarmamayı tercih ettiler.

Gökte bizi bekleyen yer

Türk Hava Kurumu, Neşriyat ve Propaganda Şubesinin teşebbüsüyle 20-21 Ağustos günlerini içine alan iki günlük bir "Basın İçin Gezi Programı" hazırlamıştı. Amaç, T.H.K.'nun neler yaptığını, neler yapacağını ve nelerin yapılması gerektiğini basın yoluyla kamuoyuna duyurmaktı. Geçtiğimiz hafta Cumartesi günü saat 9.15'de T.H.K. Genel Merkezinde, Genel Başkan Nuri Arslantaşın düzenlediği brifingle başlıyan program önce Etimesgut - Türkkuşuna, oradan da Eskişehir - İnönü Plânör uçuş kampına gidilerek geliştirildi. Program uygulamasının başarılı olduğunu belirtmek gerekir. Türkkuşu Genel Müdürlüğünde paraşüt, plânlama, model uçaklar ve uçaklar hakkında geniş bilgi verildi. Paraşütler hakkında bilgiyi, Paraşüt Okulu Öğretim Grup Âmiri Hasan Sami Tunal verdi. Genç bir öğretmendi ve konusunu iyi biliyordu. Başmakinist Nevzat Gülsoy uçaklar hakkında, Plânlama Eğitim Âmiri Cemalettin Aytaç ve Model Uçak Okulu öğretmeni Şemsi Aksu ile öğretmen yardımcısı Cemal İdriş Aslan model uçaklar hakkında uygulamalı bilgi verdiler. Türk Uçak Fabrikasının uçak yerine balta yaptığı espirisi ise dilden dile dolaştı. Bu arada, Tayyare Uçuş Okulu Eğitim Âmiri Zeki Fışıloğlu, öğretmen Sahavet Karapars ve Tayyar Ergun üçlü filo uçuşu gösterisi yaptılar. Öğretmen Mustafa Torin, akrobasi uçuşu örnekleri verdi. Atölyelerde çeşitli tiplerde model uçak yapılıyordu. Bu uçaklardan, 964-65 döneminde 10 bin 382, 965-66 döneminde ise 8000 adet dağıtılmıştı. Amaç, okullarda uçak sevgisini aşılamaktı.

Türk çocuğu, ne yazık ki, Atatürkün dediklerini yerine getirememiş, politika cambazlıkları, onun, gökteki yerini almasını engellemiştir. Uçak Fabrikası diye kurulan yerde balta yapılması, uçağın hâlâ esrarengiz bir yaratık gibi seyredilmesi de bunun açık delilidir.

At var, meydan yok!

İnönü Plânör Kampında Öğretim Grup Âmiri Ruşen İzzet Akını, Uçuş öğretmeni Ziya Aydoğanı ve yine uçuş öğretmeni -ayni zamanda İnönü - Kırşehir arası 377 kilometre plânör rekortmeni- Mustafa Atayları, amatör öğretmen Günay Tuncavı, Kamp Müdür Vekili Rüstem Mavitunayı, pilot öğretmen Sahavet Karaparsı, genç paraşütçülerden Sadık Sindeli -kendisi, uluslararası ferdî yarışmalarda 2. olmuştur. 6500 metreden 98 saniyelik paraşütsüz düşme rekoru kırmıştır-, Erdoğan Menekşeyi -uluslararası ferdî yarışmalarda 4. olmuştur-, ve Alpay Açılı -uluslararası ferdî yarışmalarda 6. olmuştur- gördükten, tanıdıktan sonra, imkân ve fırsat verildiği takdirde türk halkının her şeyi kolaylıkla başarabileceğine inanmamağa imkân yoktur. 1950'den sonra tamamen dejenere edilmeğe başlanan Atatürk kurumlarının kıyısında köşesinde gelişme imkânı bulan bu değerlere her türlü imkânın sağlanması millî bir görevdir. Havacılığı, Atatürkün anladığı plâna oturtmak gerekir. Türkiyenin göklerdeki yeri, ayni zamanda onun medenî âlemdeki yeridir.

İnönü Plânör Uçuş Kampı gerçekten çok önemli yer. Nice aramadan sonra bulunan, çok kullanışlı binalar yapılan, havacılık eğitimi ve turistik eğitim bakımından son derece elverişli durumda olan İnönü Plânör Kampının bugüne kadar verimli halde işletildiğini söylemek mümkün değildir. Burası, kapasitesinin çok, ama çok altında yararlı olabilmektedir. Bunun nedenini, THK'nun politik nedenlerle amacından saptırılma gayretlerinde aramak gerekir. Atatürkün kurdurduğu kurumları işlemez hale getirmeyi amaç edinen pis politikacı, ne yazık ki, bu kurumu da etkisiz, gölge - kurum haline getirmeyi başarmıştır. 1950-60 yılları arasında bu kurum, tamamen politikacının etkisi altına girmiştir. Ancak 27 Mayıs 1960'dan sonradır ki THK'nun başına General Özsoy (1960-62), Tüm-general Nuri Arslantaş gibi devrimci, atatürkçü kimseler getirilmiştir. THK'nun en başta gelen

uygulama organı Türkkuşu Genel Müdürlüğünün başına ise Hava Albayı Tacettin Tezerin getirilmesi (1960-63), Türkkuşunun canlanmasını, etkili olmasını sağlamıştır. Tacettin Tezer zamanında Türkkuşuna 20 uçak ve 16 plânör alınmıştır. Bugün İnönü Plânör Kampındaki uçak ve plânörler, Tezer zamanında sağlanan uçak ve plânörlerdir. Tezer, Yugoslavya sivil havacılık teşkilâtını örnek alarak, Şehit Eribe Havacılık Klübünü kurmuştur. Buraya 2 uçak verilmiştir. Ayrıca, Ziraî İlâçlama Liderliğinin çalışmalarında da büyük değişiklikler yapılmıştır. Önceleri, Tarım Bakanlığının ilâçlama talepleri israil, italyan ve ispanyol uçak şirketleri tarafından -yüzde 75'i döviz, yüzde 25'i türk parası olarak- karşılanırken ve üstelik, ilâçlamadan da tatminkâr bir sonuç alınmazken, Tezer zamanında bu konu ele alınmış, uçak ve malzeme getirtilerek, yabancı şirketler Türkiyeye sokulmamışlardır. Yabancıların kilosunu 140-190 kuruşa attığı ilâç, Türkkuşu tarafından 21 kuruşa atılmış ve kazanç sağlanmıştır.

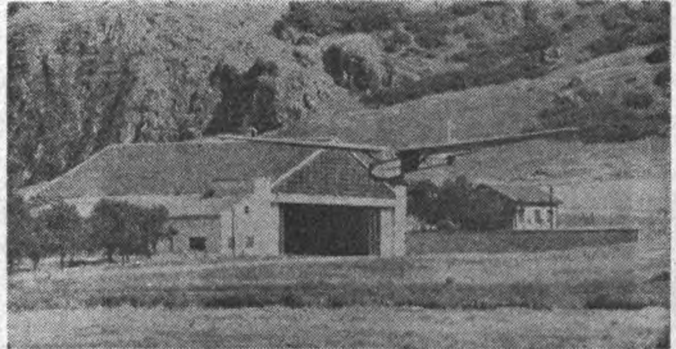
Tezerden sonra Genel Müdürlüğe yine Hava Albayı Selâhattin Aktaş getirilmiştir ki Aktaş halen bu görevindedir. THK ve dolayısıyla Türkkuşu, 960'la kazandığı hızı devam ettirmektedir.

"Ben neden çukurdayım?"

İnönü Plânör Uçuş Kampına İnönü bucağından geçilerek varılmaktadır. Temmuz başından Ağustos sonuna kadar iki ay süreyle çalışan kamp, verimli hale getirilecek olursa, değil türk gençlerini, yabancıları bile rahatlıkla çekebilecek nitelikte ve kapasitededir. Mevcut binalar yetmediği takdirde, bol bol çadır kurmak pekâlâ mümkündür. Hele alanın yanıbaşında bir yüzme havuzu bulunmaktadır ki, bu, kampın değerini bir kat daha artırmaktadır. Ne yazık ki bu havuz, üç yıl önce Belediye tarafından Türkkuşunun elinden alınmıştır.

Geceyi, kamp öğrencilerinin eğlence gösterileriyle tatlı bir şekilde geçiren basın mensupları, çok rahat bir uykudan sonra, tertemiz bir sabaha uyandılar. Saat 7'lerde uçakların uğultusu duyulmağa başladı. Rüzgâr saat 14'den önce esmediği için, o saata kadarki zaman yüzme havuzunda ve tesisler çevresinde geçirildi, kampın çok güzel bahçesinde dinlenildi, bu arada öğretmenler, basın mensuplarını teker teker uçağa -Piper'lere- bindirdiler. Bu uçaklarla havada dolaşmanın zevkine doyum olmuyor. Uçmak denilen şey, ancak bu uçaklarla ve özellikle plânörlerle anlaşılıyor.

Saat 14'e doğru plânörler alana çekildi. Rüzgâr iyiydi. C Tepesi ısınmış, rüzgâr oynamıştı. Basın mensupları büyük bir heyecanla plânörlere doluştular. Plânör gerçekten başlıbaşına bir zevk. En mütekâmil uçakta bile bu zevki tatmağa imkân yok. Türkkuşundaki plânörler Bocian, Tzapla ve Moha marka, Polonya yapısı plânörler. Bocian ve Tzapla'lar 280 kg. ağırlığında. Tzapla'lar ilk eğitimde, Bocian'lar tekâmül eğitiminde kullanılıyor. Moha'lar ise rekor plânörleri, tek kişilik. Önceleri uçuşlar, C Tepesinden, ilkel usûllerle yapılırmış. Meselâ kızak tertibatı ile, lâstikle, otomobil camından yararlanılarak... Fakat sonradan, otovinç ve pulviç denilen makinalar getirtilmiş. Otovinç, çok uzaktan ve büyük bir hızla plânörü çekiyor. Bu hızla havalanan plânör, yeteri kadar yüksekliğe ulaştıktan sonra teli bırakıyor ve dilediği gibi inip çıkıyor. Boşta kalan tel, pulvinç denilen makinayla çekilip toplanıyor. Bu modern usûlle plânör uçuşları çok kolaylaşmış.

İnönü Plânör kampında plânör iniş yapıyor
Sporların en zevklisi!

Canlanması gerekli bir kurum

THK 1925'de kurulmuştur. Amacı, "türk milletine ve özellikle türk gençliğine havacılığın sivil ve askerî alanlarda sahip olduğu ve olacağı rolün önemini anlatmak, gençlerde havacılık aşkı uyandırmak, havacılığın yurt savunmasındaki önemini halka anlatmak"tır. Fakat âlem aya gitmeğe hazırlanırken, bizim hâlâ, İnönü Plânör Kampı gibi mükemmel kurumlardan yararlanamayışımız gerçekten çok acıdır. Acı da değil, utandırıcıdır. Halk uçağa, plânöre zorla bindirilmeli, ona bu kapı açılmalıdır. Devlet, bütün imkânlarıyla havacılığı desteklemeli, havacılığı halkın karakteri haline getirme yollarını aramalıdır. İmam-hatip okulu, kuran kursu vs. açarak halkı Ortaçağ karanlığına iten iktidarlar, konusu havacılık olan bir kurumu kurban derilerine, fitreye, zekâta muhtaç hale getirmekle hem bu halka en büyük düşmanlığı yapmış olmaktadırlar, hem de insanlığa. Böyle modern bir kurumun kurban derisiyle yaşıyamıyacağını anlamak gerekir. THK sağlam esaslara bağlanmalıdır. Uçuşlar ve paraşütçülük gibi alanlar ferdî gayretlere münhasır kalmamalıdır. Modern bir kurumda sistem esastır. 6500 metreden 98 saniyelik paraşütsüz düşüş yapan yirmibir yaşındaki bir Sadık Sindel, ferdî başarı plânında kalmamalıdır. Plânörle 377 kilometre uçabilen bir Mustafa Atayların değeri bir sistem içinde ele alınmalıdır. Bu memleket deve güreşiyle, horoz döğüşüyle, ayı oynatmakla medenî seviyeye yükselemez.

THK'nun basın için düzenlediği ve Neşriyat - Propaganda Şubesi yöneticilerinden emekli Albay Refik Soykutun teşebbüsüyle gerçekleşen program çok yararlı olmuştur.

Türkiye

Bonolu sinema

Bir gecekondu endüstriye dayanan sinemamızın ekonomik yapısının -ekonomik bir yapıdan bahsedilebilirse- temelinde- vurgunculuk yatmaktadır. 1948'de yerli sinema lehine konan belediye eğlence resmi indirimiyle birlikte başlıyan ve hızını her yıl biraz daha artırarak, bugün yılda 200 filmlik yapıma ulaşan film enflâsyonuna paralel olarak sinemamızda tam bir vurgun ekonomisi hüküm sürmektedir. Bu vurgun ekonomisinde sürekli, düzenli tek özellik, hiç bir düzene bağlı olmayıştır. Karaborsa, sömürme, kazık atma, dolandırma... bu düzen içinde en sık rastlanan olaylardır. İki yıl önce sinema endüstrisini bir düzene bağlamak için girişilen teşebbüse karşı çıkan sinemacılardan çoğu, direnişlerini haklı göstermek için, şunu ileri sürmekteydiler: "Yalnız sinema endüstrisinde mi bu düzensizlik? Bütün ekonomimiz aynı düzensizlik içinde. Bula bula sinemayı mı buldular? Sonra, böyle genel bir bozukluk içinde yalnız sinemanın düzene sokulması mümkün mü?"

Bunda büyük bir gerçek payının olduğu inkâr edilemez. Ne var ki sinema endüstrimiz, vergi ve sansür dışında bütünbütüne başıboş bırakılmıştır, tam bir kontrolsüzlük içindedir. En ucuz bir filmin 150-200 bin liraya çevrildiği gözönüne alınırsa, film çevirmeğe kalkışan kimselerde en ufak bir yeterlik belgesi aranmadığı, bu kontrolsüzlüğün en basit örneği olarak ortaya çıkar. Oyuncuların yıllarıyılı bir yılan hikâyesi gibi sürüp giden vergi hikâyeleri de bu kontrolsüzlüğün bir başka örneğini verir. Karaborsacılığın, vergi kaçakçılığının, el emeği sömürücülüğünün en aşırısına, iş ve meslek ilişkilerinde ancak "orman kanunu" diye nitelenebilecek bağların yer almasına sinema endüstrimiz kadar sık rastlanan bir başka çalışma alanı kolay kolay gösterilemez. Kazancın ve riskin aynı ölçüde kolay ve bol oluşu yanında, şimdiye kadar bu endüstriyi, bütün önemine rağmen, bir düzene sokma yolunda ciddi çaba harcanmamış olması da bunda baş rolü oynamaktadır. Sinemacılar ise, hemen hemen ezici çoğunluğuyla, böyle bir "düzene sokma"ya karşıdırlar. Çünkü, yine ezici çoğunluk, ancak bu şartlar altında sinema endüstrisinde boygösterebileceğini bilmektedir. Yirmi yıla yakın zamandanberi hergün biraz daha çığırından çıkarak yürüyen bu düzen, sinemacıların büyük çoğunluğu için tabiî, vazgeçilmez bir şey olmuştur. Bunun dışında bir düzeni hayal bile edememektedirler. Yine bundan dolayıdır ki, vurgunculuk hikâyeleri bu çevrenin en tabiî, en tatlı hikâyeleri olarak, kahkahası bol bir tepkiden başka bir şeyle karşılaşmamaktadır. Son günlerde en çok anlatılan hikâye, film enflâsyonuyla ilgili bir vurgunculuktur: Mesleğin kurtlarından sayılan bir yapımcı, sırf "naylon fatura" sağlamak için piyasanın en hızlı yönetmenlerinden birine bir düzine kadar "amortisman filmi" ısmarlar. Sözleşmeler yapılır, bonolar, paralar verilir. Sonunda hızlı yönetmen bir düzine filmi teslim eder. Eder ama, filmlerin bir ufak eksiği vardır: 1500 - 2000 metre civarındadırlar -normal bir yerli film 2800 - 3000 metre civarındadır-! Sözleşmede filmlerin uzunluğuyla ilgili herhangi bir kayıt bulunmamasından yararlanan açıkgöz yönetmenin kurt yapımcıya oynadığı bu oyun, bu düzenin tabii bir cilvesi, tatlı bir şaka sayılmaktadır.

Dağ, taş bono!..

Bu ekonomik düzenin, daha doğrusu düzensizliğin belkemiğini bono meydana getirmektedir. İşletmeci, yapımcıya avans olarak bono vermekte; yapımcı, stüdyo - lâboratuvar, ham madde, oyuncu... için giderlerinin çoğunu bu bonolarla karşılamakta, oyuncular günlük ihtiyaçlarının büyük kısmını bu bonolarla gidermeğe çalışmaktadırlar. Pazarlıklarda en önemli yeri, ücretin ne kadarının bono, ne kadarının peşin parayla ödeneceği tutmaktadır. Bugün sinema piyasasında dağ, taş bono kesilmiştir. Ama bu bonoların çoğu hiç bir değer taşımamaktadır. İhtiyaçlarını bir an önce karşılamak istiyenler bonolarını yok pahasına kırdırmakta, karşılığı ödenmiyen bonoların sayısı büyük bir yekûn tutmaktadır. "Ödenmiyen bonolarımdan kendime bir elbise dikeceğim" diyen sinema yıldızı bu durumu dile getirmektedir. Sinema endüstrimizin düzensizliği öylesine ölçüyü aşmaktadır ki, çoğu zaman batak işlere kredi açtıkları örneklerle bilinen bankalar bile, bir-iki eski ve tanınmış müessese dışında, sinemacılara kredi açmamakta, yapımcıları tefecilere itelemektedirler.

Vergi sağlamıyan vergi düzeni

Vergi kaçakçılığına, vurgunculuğa, dörtnala bir film enflâsyonuna yol açan başlıca sebepler arasında vergi düzeninin bulunduğunu da belirtmek gerekir. Sinema endüstrisine uygulanan bugünkü vergi düzenine göre, bir filmin yapım giderlerini beş yılda amorti edebileceği kabul edilmiş, ilk yıl bu giderin yüzde 60'ı, ikinci yıl yüzde 20'si, üçüncü yıl yüzde 10'u, dört ve beşinci yıllar yüzde 5'eri vergi dışında tutulmuştur. Bu durumda yapımcı, ilk yıl yapım giderinin yüzde 40'ı üzerinden ödemesi gereken vergiyi ertelemek üzere, yıl sonuna doğru bir ucuz film çevirerek, bunu gidere geçirmektedir. -Amortisman süresini uzattığı için, bu filmlere "amortisman filmi" adı takılmıştır-. İkinci yıl hem ilk filmin azalan amortisman süresini, hem ikinci filmin ilk amortisman süresini uzatmak üzere yapımcı iki-üç amortisman filmi daha çevirmek zorunda kalmakta, böylelikle sürekli olarak vergiyi erteleyen, erteledikçe sayısı artan, sayısı arttıkça vergi ertelemesini daha zorunlu ve güç kılan amortisman filmlerinden meydana gelen bir fasit daire ortaya çıkmaktadır.

Fasit daire

Amortisman filmi, yanlış bir vergi düzeninin aksaklığına karşı kendini savunmak için yapımcının başvurduğu meşru bir savunma yoludur. Eğer buna savunma yolu denebilirse!.. Çünkü yapımcı, kalitesi ötekilerden de düşük ve ucuz olan bu amortisman filmleriyle -ister istemez- çabaladıkça batağa daha çok saplanan insan durumuna düşmektedir. Tabii bu yol, içlerinden bazılarını bu defa meşru olmıyan yollardan vergi kaçakçılığına yöneltmektedir. Bunun en çok rastlanan şekli, Yeşilçamda, sayıları amortisman filmleri kadar bol olan, ne idüğü belirsiz film şirketlerine en ucuzundan bir film çevirtmek, bunun işletme hakkını meselâ 50 bin liraya satın almak, ama buna karşılık 100 bin liralık "naylon fatura" kestirmektir. Burada özellikle yapımcı ile oyuncuların sinema endüstrisinin işleyişinden ileri gelen bir zorunluğa uyarak kendileri için bir başka fasit daire kurduklarını da belirtmek gerekir: Yapımcı ile oyuncular, meslekleri icabı, dış görünüşlerinde belirli bir parlaklığı, bir yaldızlılığı muhafaza etmek zorundadırlar. Bir yapımcının iflâs eşiğinde olduğu, bir yıldızın "kaşe"sinin düştüğü yolundaki söylentiler ne kadar çoğalırsa, bu parlaklık ve yaldızın o kadar artması gerekir. Tâ ki söylentinin önü alınsın... Ama bu çaba iflâsı ve düşüşü daha da hızlandırmaktan, söylentileri daha da artırmaktan başka sonuç vermez.

Sinemanın yalnız yapım kolunda ortaya çıkan bu kanun içi ve dışı yolların, zorlamaların daha değişik, ama en az onlar kadar renkli şekillerine "yapımcı - işletmeci", "işletmeci - sinema salonu sahibi" ilişkilerinde de rastlanmaktadır. Hasılatı eksik göstermekten, belediye eğlence resmi kaçırmaya, filmi programa almak için hava parası almaktan fatura dışı gider çıkarmaya, işletmeci payını uzun vâdeli bonolarla ödemeye, yaptıracağı sinema binasının gideri için yapımcı veya işletmecinin payını zorla bloke etmeğe... kadar değişenleri bunların en masumlarıdır.

Şüphesiz, başlangıçta da belirtildiği gibi, bütün bunlar doğrudan doğruya sinema endüstrisine mahsus değildir, yurdumuzun içinde bulunduğu genel düzensizliğin sinema endüstrisindeki bir yankısıdır. Göze daha çok çarpışı da, sinema çevresindeki olayların her zaman, her yerde kamuoyunun dikkatini çekmesindendir. Ayrıca, sinema sanatının birçok sanatın birleşimi olması gibi, sinema endüstrisinin de yapısı yönünden birçok endüstri kollarını biraraya getirmesi de, ekonomik yapıdaki bu düzensizliğin daha aşırı bir şekilde ortaya çıkmasına yol açtığı ileri sürülebilir. Ancak ekonomik yapımızdaki genel düzensizlik, sinema endüstrimizin böylesine başıboş bırakılması için haklı bir sebep olamaz. Bu yolda, hiç olmazsa görünüşte olsun, hukuk devleti düzenini orman kanununun yerine koymak gerekir. Çünkü sinema endüstrisindeki düzensizlik öbür endüstri kollarında olduğu gibi yalnız ekonomik yönden aksaklıklara yol açmakla kalmamakta, milyonlarca seyirciyi eğlence, eğitim, kültür, sanat ve propaganda yönünden ilgilendiren bir ürünün meydana getirilişini şartlandırmaktadır.